

Novoroška Kronika

Leto II.

IZDAJA: BRITANSKA OBVESCEVALNA SLUZBA

Številka 8

Celovec, 22. februarja 1946

Nova vlada v Jugoslaviji

Na prvem zasedanju narodne skupščine federativne republike Jugoslavije, je predložil maršal Tito listo nove vlade. Člani te vlade so:

Predsednik vlade in minister za obrambo: Josip Broz-Tito.

Namestnik predsednika vlade in predsednik nadzorstvene komisije: Edvard Kardelj.

Namestnik podpredsednika vlade: Jaša Prodancovič.

Zunanji minister: Stanoje Simić.

Gradbeni minister: Vlada Zečević.

Minister za zunanjo trgovino: Nikola Petrovič.

Minister za pošto, brzojav in telefon: Drago Marušić.

Notranji minister: General Aleksander Ranković.

Finančni minister: Sreten Zujović.

Prometni minister: Todor Vujanović.

Minister za mornarico: Ante Vrkljan.

Pravosodni minister: Frane Frol.

Minister za industrijo: Andrej Hebrang.

Minister za rude: Bane Andrejewa.

Minister za obrt in trgovino: Zajim Sarac.

Informacijski minister: Sava Kosanović.

Ministri brez resorja: Milovan Djilas, Kirilo Savič in Dimitar Nestorov.

Minister za gozdarstvo in poljedelstvo: Vaso Čubrilovič.

Minister za narodno delo: Vicko Krstulović.

Vojni zločinci izročeni Jugoslaviji

Zavezniške zasedbene oblasti v Nemčiji so izročile jugoslovanskim oblastem večje število vojnih zločincev. Med njimi so tudi bivši šef Gestapa v Srbiji General Meißner, nekdanji poslanik Pavličič v Berlinu, nadarženik ter poveljnik 118. nemške gorske divizije, ki je operirala v Bosni. Izročeni so skupno 18 oseb.

Nova vlada v Egiptu

Po odstopu egiptovske vlade je kralj Faruk poveril sestavo nove vlade Sidky Paši. Sidky Paša je v ponedeljek zjutraj objavil seznam članov nove vlade. Sam upravlja tri resorje in sicer predsedništvo, notranje ministrstvo ter finančno ministrstvo. Nova vlada je sestavljena večji del iz neodvisnih, ki se odlikujejo zaradi svojega tehničnega znanja in svoje sposobnosti v upravi. Nova vlada Sidky Paše je bila že zaprisežena.

Izjave novega ministrskega predsednika:

V razgovoru z reuterjevim dopisnikom je Sidky paša izjavil: „Ena izmed najvažnejših točk v mojem vladnem načrtu je poglobitev prijateljstva med Egiptom in Veliko Britanijo. Potrebno je, da privedemo moralične in materijalne življenske pogoje naše dežele na tisto stopnjo, ki nas usposablja doseči naslednje stopnjo. Zaradi tega je eden najnujnejših problemov s katerim se moram spoprijeti, dvigniti življensko raven in zdravstveno stanje revnih slojev.“

Prve reakcije na novo egiptovsko vlado

Prva reakcija na novo vlado Sidky Paše kaže, da je ministrski predsednik možno močne volje, toda njegova vlada je nekoliko nezaključena. Ni pričakovati, da bo parlament novo vlado podpiral. Wafdistični tisk jo močno napada in trdi, da je ona nadaljevanje režima, ki se bo slej ko prej zrušil.

Dijaki — posebno visokošolci so priredili zborovanja pred spomenikom Mustafe Kemal Paše, ki je poteklo mirno. Izdali pa so izjavo, da niso želeli spremembe vlade, temveč izpolnitev nacionalnih zahtev.

Zmaga belgijskih katoličanov pri volitvah

Van Acker odstopil

Iz Bruxellesa javljajo zadnje izide o volitvah za parlament v Belgiji. Katoliška stranka je po njih najmočnejša poedina stranka. Liberalna stranka je pretrpela poraz. Številni izidi še niso prispeli iz vseh volilnih okrožij. Po začasnih izidih bodo v belgijski poslanski zbornici razdelili sedeže na sledeči način:

Katoličani	92 sedežev.
socialisti	86 sedežev.
komunisti	23 sedežev.
liberalci	18 sedežev.
demokratska unija	1 sedež.

V senatu je dobila katoliška stranka eden sedež manje kakor pa vse druge stranke skupaj.

Pri eni od najmirnejših volitev v zgodovini Belgije je volilo 18. februarja zjutraj dva in pol milijona Belgijcev v okviru prvih splošnih volitev od leta 1939. Do izteka volilnega roka niso sprejeli v prestolnici niti enega poročila o neredih v bilo katerem delu zemlje.

V že iz tradicije na levo usmerjeni, pretežno industrijski pokrajini Hainaut so socialisti v vodstvu, medtem ko imajo krščanski socialisti večino v že od vedno konzervativnih flamskih provincah. Katoličani so

odnesli tudi odločilno zmago v obmejnem področju Eupen, katero so po izgonu Nemcev zopet pripojili v Belgiji, a je popreje bilo štiri leta sestavni del „velikonemške države“.

Vodja belgijskih katoličanov pooblaščen, s sestavo nove vlade

Po odstopu van Ackerja je princ regent Pavle pooblastil vodjo krščanskih socialistov (katoličanov), Auguste de Schrijverja, da sestavi novo vlado. De Schrijver je imel 18. februarja prvi razgovor s prejšnjim ministrskim predsednikom van Ackerjem in je obiskal predsednika senata Gillona ter predsednika liberalne stranke.

Britanski odgovor na jugoslovansko-rusko pritožbo

Baje ogroža prisotnost poljskih čet v Italiji mir

Prisotnost poljske armade v Severni Italiji, armade, ki se je pod britanskim poveljstvom borila na južnem vojnem področju, je privedla v zadnjih dneh do nenavadnih diplomatskih posredovanj. Radi teh čet, katerih general Anders je v sporu z Varšavsko vlado, je Jugoslavija nemirna in je odposlala memorandum na generalno tajništvo Združenih narodov. Jugoslavija pa ni sama predložila ta memorandum, temveč se je poslužila posredovanja sovjetske delegacije pri UNO, katere vodja, Andrej Višinski je ta memorandum izročil s svojim pismom.

Na ta rusko-jugoslovanski korak, ki je naperjen proti Veliki Britaniji, je britanski zunanji minister Ernest Bevin odgovoril z noto, ki jo je poslal generalnemu tajniku UNO, Trygve Lie. Ta nota navaja sledeče:

„Sprejel sem pismo Višinskega od 15. februarja, ki vsebuje tudi memorandum jugoslovanske vlade o drugem poljskem korpu-u v Italiji. Nazori jugoslovanske vlade so me presenetili, kajti jugoslovanska vlada ni v tej zadevi nikdar prišla v stik z britansko vlado niti vložila kakšne pritožbe. Če je bila jugoslovanska vlada prepričana o točnosti

obdolžitev, ki jih je navedla v memorandumu, tedaj bi bilo pravilno, da bi me bila obvestila po diplomatski poti. Sele če ne bi bila dobila povoljnega odgovora, tedaj bi se bila lahko kakor drugi člani Združenih narodov poslužila pravice, da predloži vso zadevo Varnostnem svetu, kakor je to določeno v Karti, člen 35.

Namesto tega je sovjetska vlada predložila vprašanje Varnostnemu svetu in sicer z presenetljivo pripombo, da bi se iz te zadeve lahko razvilo ogrožanje miru.“

Nota opisuje uporabo in oskrbo te poljske armade, o kateri pravi jugoslovanski memorandum med drugim, da skuša pridobiti Jugoslovane, ter nadaljuje:

„Po nalogu britanske vlade je bilo ravno nasprotno prepovedano vsako pridobivanje po četah. Trditve jugoslovanske vlade, da stoji poljske sile v tesni zvezi z jugoslovanskimi disidentskimi krogi v Italiji, in da Poljaki podpirajo te elemente z denarnimi sredstvi, so le klevete. Nimam nobenih poročil, ki bi mogle potrditi resničnost teh vesti in jih tudi ne bom obravnaval tako dolgo, dokler ne bo naveden vir, odkod izhajajo in priložen dokazilni material.“

Kako daleč naj UNO pomaga beguncem v Evropi

Iz političnega vidika predstavlja problem beguncev težavno vprašanje za UNO. Rešiti ga mora predno bosta gospodarski in socialni svet pričela z aktualnim delom urejanja.

Dvoje naziranj obstoja. Prvo, ki ga je izrazil Mr. Noel Backer (Britanija) in kateremu je pritrdila gospa Roosevelt (Združene države) zastopa mnenje, da so obstoječe agencije kot „Mednarodni komite za begunce“ nezadostni, in da naj UNO ustanovi mednarodno organizacijo, ki bo urejevala obstoj vseh onih, ki se želijo vrniti v domovino, in ki se jih po mnenju drugih vlad v to tudi siliti ne more.

„Nedemokratski“ begunci

Drugo naziranje je zastopal dr. Bähler (Jugoslavija), ki je dejal, da zastopa večina onih (razen nemških židov in beguncev iz Francove Španije), ki se ne morejo vrniti v „nedemokratske“ ideje, in da ti ljudje ne zaslužijo nobene pomoči Združenih narodov, katerih nasprotniki so. Njegovo naziranje trdi,

da je smatrati (razen Judov) kot begunec samo one, ki so bežali pred fašizmom. Vse druge naj se pošlje domov, da se bodo za njih brigale narodne oblasti.

Dr. Bähler je pristavil, da so med temi begunci tudi stari ljudje, žene in otroci, ki se jih ne more nazivati sovražnike demokracije. V kolikor se Jugoslavije tiče je pripomnil, da se jim ni treba bati povratka. Dejal je, da naj se vrnejo, kajti čeprav sami niso varni, vendar lahko njihovo begunstvo ustvarja „gnezdo fašizma“ v inozemstvu.

Obe delegaciji, britanska in jugoslovanska sta zaprosili za ustanovitev socialnega in humanitarnega komiteja organizacije UNO.

Jugoslovanska delegacija je pripravljena podpirati „človekoljubno“ delo UNO za begunce. Dr. Saßen (Nizozemska) je dejal, da mora delo za begunce sloneti na načelu človeških pravic, katere jamčijo Združeni narodi. Peter Fraßer (Nova Zelandija) je predlagal, naj bi delegati vsa ta vprašanja preučevali, da bodo videli, če so kompromisni predlogi sprejemljivi.

Naša rešitev

Kadar se človek potaplja, takrat mu še tako slaba bilka pride prav, da se je oprime in morda tudi z njeno pomočjo reši življenje. Tako nekako je bilo tudi pri nas na Koroškem in morda je v nekaterih slučajih še danes. V težki borbi za narodni obstanek smo srečno preživeli nacistično dobo in se vrnili na pot novega, svobodnega narodnega življenja. Morda niti sami ne opazimo razlike, ki je nastala po maju lanskega leta, to pa zaradi tega, ker povsod vidimo in še čutimo nacistično zver, na drugi strani pa vsled razočaranj in izkušenj, ki smo jih v letih dobili ne moremo verovati v čez noč nastalo naklonjenost napram nam. Toda vkljub temu ne moremo preko dejstev, ki stoji pred nami. V šoli se zopet govori slovensko, na cesti lahko slovensko zapoješ, a kar je najpomembnejše, bereš slovenski časopis in že v radiju se ti oglašajo slovenska beseda. Ali moremo biti spričo tega res črnogledi? Ali ni s temi ugodnostmi, ki so nam dane, prišla tudi dolžnost za nas? Dolžnost mislim v tem, da te dobrine, ki jih ne smatramo za poklonjene temveč le za del svoje pravice tudi gojimo in razvijamo. Mislim, da je dolžnost slehernega Slovenca, da pomaga pri narodni obnovi in da podpira razvoj tega, kar je bilo toliko let zatirano in preganjano. Gotovo ni pretirano če zapišemo še to: da bomo toliko veljali in toliko dobili, kolikor bomo zmogli in znali sprejeti in ohranjati!

Popolnoma zgrešeno je torej če mislimo, da bo naš uspeh dosežen z bojkotom vsega, kar nam danes vračajo in z zanemarjanjem tega, kar bi lahko gojili in razvijali. Umestna je kritika prav res in morda še zelo potrebna. Toda dokler sami nismo pokazali, kako naj se dela, in z delom dosegli tudi gotovega uspeha, toliko časa se pač ne bo nihče resno oziral na naše kritiziranje in nerganje. Zato skrbimo zato, da se bomo pokazali res dorasli velikim časom v katerih živimo in pokažimo z delom, da nam ni treba za ničesar prositi, ker je v nas samih dovolj moči in volje za resno delo. V delu torej, pa tudi v sodelovanju s tistimi, s katerimi smo v neposrednem stiku je naša rešitev. Tudi mi se moramo enkrat dokopati do spoznanja, da ni pri nas središče sveta, okoli katerega se vse vrti, temveč da smo le majhen košček skupnosti ki sam od sebe ne more živeti.

SPREMENBA DROBIŽNE VREDNOSTI V AVSTRIJI

Zvezno ministrstvo javlja, da so nemški bankovci (Reichs in Renten-marke) po pet, dve in eno Reichsmarko, ki jih je zakon o šilingu začasnno pustil v prometu z 20. II. 1946 izgubili svojo vrednost kot zakonito plačilno sredstvo.

Zanimivosti preteklega tedna

ZDRUŽENI NARODI

Pretekli teden je bilo zaključeno prvo zasedanje glavne skupščine Združenih narodov v Londonu. Prihodnje zasedanje se bo pričelo 3. septembra tega leta. Kakor ob otvoritvi, tako je tudi od sklepe zasedanja Združenih narodov govoril britanski ministerski predsednik Attlee. V svojem govoru je poudaril delo in napredek Organizacije Združenih narodov. Najvažnejše delo skupščine je bila ustanovitev odbora za kontrolo atomske energije. Rešili so tudi begunsko vprašanje in obravnavali vprašanje svetovne prehrane. Attlee je izrazil upanje, da bo tudi jesensko zasedanje prineslo nadaljnje uspehe.

Na zaključni seji je govoril tudi predsednik skupščine Spaak, ki se je v imenu delegacij zahvalil Veliki Britaniji za gostoljublje. Po govoru glavnega tajnika Lya je bila seja zaključena. Prihodnja skupščina bo v jeseni v New Yorku.

ZDRUŽENE DRŽAVE

Glavno vodstvo UNRRA poroča, da bo ta teden prišla iz Združenih držav prva pošiljka oblačil, ki je namenjena osebam ameriškega zasedbenega področja v Nemčiji.

Predsednik Truman je preklical vest, da ne bo kandidiral pri volitvah leta 1948., kot so to objavili nekateri listi.

Ameriški mornariški minister je izdelal načrt po katerem naj bi bile sestavljene ameriške pomorske sile iz 500.000 mož in 58.000 mož rezerve. V načrtu predvidevajo, da bo vojna mornarica potrebovala 3700 letal v pripravljenosti in približno prav toliko v rezervi.

VELIKA BRITANIJA

Kot odgovor na interpelacijo je podtajnik za Indijo Arthur Henderson izjavil v spod-

nji zbornici, da ni mogoče določiti roka za dokončanje nalog, ki jih imajo v Indoneziji čete jugovshodnega Azijskega poveljstva, niti jih je možno nadomestiti z drugimi četami indijskih sil, ki so tam.

Britanska vlada — je dodal — pozna neprijetno stran nalog in namerava umakniti britanske, kakor tudi indijske čete čim bodo te naloge izvršile.

Načrt za podržavljenje premogovnikov v Angliji je sprožil vprašanje, ali je ta ukrep res potreben. Mnogi zagovarjajo načrt, ker vidijo v njem povečanje proizvodnje, pojačanje, izkoriščanje in izboljšanje delovnih pogojev za delavce. Poleg tega je treba izvesti mehanizacijo premogovnikov, zlasti prevoza v rovih. Država bi to lažje izvedla, ker razpolaga z večjim kapitalom in ker bi gotove naprave lahko služile večim premogovnikom. Vladni načrt predvideva v prihodnjih petih letih izdatek 150 milijonov šterlingov za prenovitev naprav v premogovnikih.

SOVJETSKA ZVEZA

Moskovska radijska postaja je javila, da je pri volitvah v Vrhovni Sovjet glasovalo 99,50% volilcev. — Od celotnega števila 99.550.225 prebivalcev jih je šlo volit 99 milijonov 076.353.

FRANCIJA

Ustavna komisija francoske ustavodajne skupščine je objavila „izjavo pravic“, ki bo tvorila uvod v novo ustavo. Glavne točke so: Vsakemu Francozu je zajamčen fizični, moralni in intelektualni razvoj; pravice žensk do dela bodo spravljene v sklad z njenim materinskim in socialnim poslanstvom; osebam, nesposobnim za delo bo država ustvarila potrebne življenske pogoje; lastniške pravice ni mogoče izvrševati v nasprotju z

javno blaginjo; delavcem je zajamčena pravica do zaposlitve, temu pa odgovarja dolžnost do dela; pravica do stavke je priznana.

Ako bi vlada nasprotovala pravicam obseženim v tem besedilu, postane upor v vseh svojih oblikah najsvetlejša in najnujnejša dolžnost.

KITAJSKA

Počasi, a vendar vstrajno raste sporazumno delo med kitajsko osrednjo vlado in kitajskimi komunisti.

V Čunkingu je bil prvi sestanek odbora, ki ga tvorijo vse kitajske politične stranke in katerega naloga je pregledati načrt nove ustave. Nasprotstva so še vedno glede razdelitve sedežev v državnem svetu, ki je najvišji organ v novi državni organizaciji.

V vladnih krogih poročajo, da sta komunistična stranka in demokratska liga zahtevali skupno 14 sedežev od 40. To je najnižje število, ki je potrebno za odobritev ali odklonitev kakega predloga.

JUGOSLAVIJA

V Beograd je prispel britanski poslanik Ralph Stevenson, ki je izročil svoje poročilo predsedništvu Narodne skupščine.

Slovesni izročitvi so prisostvovali predsednik Ribar in podpredsednik Pijade kot zastopnika skupščine in minister Petrovič kot zastopnik vlade.

Poročevalska agencija Tanjug javlja, da je mandator predsedništva Narodne skupščine Bosne in Hercegovine Rodoljub Čolakovič predložil listo nove vlade, ki so jo soglasno sprejeli.

Ob imenovanju maršala Tita za vrhovnega poveljnika jugoslovanske vojske, je general Dapčević napisal članek v glasilu ju-

goslovanske vojske „Naša Armija“, v katerem pravi med drugim: „Maršal Tito je vzgojil našo vojsko v globokem ljudskem duhu. Ta duh bo ostal v vojski. Ta duh nasprotuje razliki med kastama.“

ROMUNIJA

Osrednji odbor romunske socijaldemokratske stranke je preteklo nedeljo sklenil, da nastopi pri prihodnjih volitvah skupno s komunistično stranko Romunije.

GRČIJA

Grški zunanji minister je izjavil časopisom, da grška upa, da bo pri volitvah 31. marca odnesla večino koalicija centra, ki jo sestavljajo zmerni elementi leve in desnice.

Kakor se doznava je zahteval EAM, voditelj levičarskih liberalcev od grškega ministerskega predsednika Soupholisa, da odloži volitve, ki so razpisane za 31. marc.

NEMČIJA

Kot poroča mednarodna poročevalska služba, so se sestali predstavniki protestantske, rimokatoliške in židovske vere, z namenom da začno gibanje s sodelovanjem med temi.

Srečanja, ki je prvo tovrstno v Frankfurtu ali morda celo v Nemčiji, so se udeležili štirje zastopniki od vsake veropolpovedi.

Uradni poročevalec gibanja, v katerem je duhovnik Otto Fricke ena glavnih osebnosti, je izjavil, da je glavni cilj tega gibanja poplačati žide za trpljenje, ki so ga doživeli v Nemčiji. Poročilo dodaja, da bo eno prvih konkretnih dejanj tega gibanja dati židom, ki so se vrnili v Frankfurt, na razpolago prostore, v katerih se bodo lahko zbrali k volitvi.

Stanovske zadeve

Se en holcar lih vsieka,
se že ozdravi,
ko an paver ohavžje,
pa žavbe nč ni.

(Narodna od Borovelj)

Narod ima lahko dva nosilca svojega narodnega etosa in svojega poslanstva: vrhno plast vladajoče inteligence, ki lahko z močjo svoje oblasti obrača narodovo usodo, ali pa spodnjo plast množice preprostega ljudstva, ki sporočilo svojih očetov in dedov s svetim spoštovanjem ohranja iz roda v rod, ne da bi moglo temu izročilu dodati bistvene nove elemente.

Če se pri vprašanju koroških Slovencev ustavimo najprej pri narodnem izobraženstvu, potem moramo ugotoviti, da 700 let slovenske zgodovine na Koroškem doslej še ni prineslo prilike, da bi ta vrhnja slovenska plast mogla posebnosti naše narodne individualnosti z močjo javne oblasti uveljaviti in jim dati sodoben izraz. Vendar pa je slovensko izobraženstvo in zlasti slovenska narodna duhovščina vse doslej tako tesno živela z narodom, da je vsaj v tistem krogu, kjer je vse do nastopa hitlerizma vladala volja ljudstva in ne vsemogočnost državnega nasilja, torej vsaj v krogu gospodarsko samostojnih slovenskih družin gojila in nečila narodno ljubezen ter krepila vero v narodno vstajenje. Ne bomo se pri tem ozirali na tiste poedince, ki so zaradi možnosti, priti do koščka boljšega kruha, zatajili svoj rod in sebe samega. V vsakem narodu in v vsaki dobi se najdejo taki ljudje. To vprašanje spada končno v sestav vprašanj javne morale, kakršnih je mnogo in o katerih bi bilo kedaj tudi vredno pisati. Pravtako pa je treba ugotoviti, da morajo tudi za izobraženstvo, ki nima prilike sodelovati pri vodstvu javnih poslov, biti dane realne možnosti gospodarskega obstanka. Zlasti v novem, demokratičnem sistemu to kot samo ob sebi umeven pogoj že predpostavljamo.

O nalogah narodnega izobraženstva je zgoraj skoraj vse povedano. Da te naloge z vse večjim razvojem in napredkom narodov rastejo, je jasno. Da mora biti svobodnemu narodu dana možnost prelivanja kulturnih vplivov po vsem narodnem telesu, je pravtako naravno. Kar pa zadeva politične naloge, za katere je predvsem odgovorno narodno izobraženstvo, je jasno, da ne sme biti ovir pri izvrševanju tistih nalog, ki so bistvene pomena za ohranitev narodne samobitnosti. V kolikor pa gre za nujne omejitve narodne suverenosti, do kakršnih bodo končno prisiljeni v interesu složnega sožitja evropskih kulturnih narodov tudi drugi, je stvar posebne politične modrosti narodnih voditeljev, da se v prilikah, ki jih ne morejo sami ustvarjati, doseže kar največ koristi za lastni narod. Bog daj koroškim Slovincem take voditelje in tako izobraženstvo, ki bo z vsakim utripom srca živelo le skupnim koristim. Narod pa, ki mu je tujevo nasilje uničilo ali izkvarilo

toliko dragocenih sil, naj ne odneha v skrbi in žrtvah za rast novega rodu prave narodne inteligence!

Tisti del udov našega naroda, ki ga domača zemlja ni mogla neposredno preživljati, je moral od doma, s trebihom za kruhom. Taka usoda je bila namenjena sicer tudi mnogim v ostalih slovenskih deželah, toda tam so tudi izven doma še vedno slovenski ljudje, kar je precej drugače. Tukaj pa, na Koroškem je skozi to rano odtekal večji del slovenske krvi. Človek v gospodarski odvisnosti pri tujcu in celo pri takem, ki je skrajno sovražno razpoložen, ki celo živo človekovo delovno silo nižje ceni kot silo stroja, kaj to pomeni, si more predstavljati le tisti, ki je kaj takega že sam doživel in na lastni koži preizkusil. Če je večina teh ljudi, delavcev, železničarjev, nižjih uradnikov in malih obrtnikov in trgovcev bila za narod izgubljena, potem tega ne moremo šteti toliko v slabo njihovega nemočnega značaja, kolikor skrbi in strahu za njihov vsakdanji kruh in za goli obstanek njihovih družin. Da pa je sčasoma in sicer pogosto že po kratkem času ta del naših ljudi tudi notranje, duhovno odpadel od naroda, je treba pogosto pripisovati vplivom spremenejenega življenskega okolja ter pomanjkanju vsake organizirane stanovske povezanosti z lastnim ljudstvom. Poskus zopetne pridobitve tistih, ki so medtem pod vplivom svoje razredne ali sicer poklicne zavesti tudi notranje odpadli od naroda, bi bil malo koristen. Pač pa je potrebno za bodoče misliti, kako zapreti to težko rano in kako ohraniti to dragoceno kri v našem lastnem narodnem organizmu. Vsekakor misel na lastno močnejšo udeležbo tudi v obrtnem in industrijskem gospodarstvu dežele ni neumestna. Pravtako pa je čimpreje potrebno, ustanoviti narodne stanovske organizacije, ki bodo skrbele za poseben stanovski interes slovenskega delavca in nameščenca. Slovenski vajenški ali rokodelski domovi v večjih obrtnih središčih naj postanejo prav posebno cilj vztrajnih prizadevanj vernega ljudstva. Celotno, da bi ne bilo nobenih izgledov za uspeh, ima tako prizadevanje za narodno skupnost brez dvoma mnogo večjo vrednost, kot pa bi jo mogla imeti kakršnakoli moralna ali materialna podpora od zunaj.

Končno ostane še en stan, kateremu pa pripada večji del našega koroškega ljudstva, namreč kmečki stan. Slovenski kmet je na Koroškem postal že skoraj sinonim za Slovence sploh in treba mu bo šteti v veliko čast, da je do danes rešil in ohranil v dobrem delu dežele njen pristani slovenski značaj, tako pristen, kakršnega večkrat ne najdemo niti v ostalih slovenskih deželah, ki jih je obča civilizacija dokaj iznaličila njihovo ljudsko kulturo. Na to korenito pravega slovenstva je nacizem predvsem nameril svojo sekuro. Toda zlobni načrt je izpodletel in nikdar več v bodoče ne bo nemštvu dano, da bi se še tako strahotno pregrešilo

Hitler in Jugoslavija

Aprilski napad del preračunanega načrta

Na razpravi v Nürnbergu je iznesla sovjetska obtožba nekatere podrobnosti odnošajev Nemčije do Jugoslavije. Hitler, ki ga je silno jezila delavnost partizanov, je septembra 1943 ukazal tedanjemu srbskemu ministrskemu predsedniku Nediču, da mora ukaz o sfteljanju talcev spremeniti. Za vsakega nemškega vojaka morajo odslej postreliti po tisoč talcev, ne pa samo po sto.

Med listinami, ki jih je na razpravi predložila sovjetska obtožba, je bil tudi zaslisevalni zapisnik, ki so ga sestavili z Nedičem, ki je po nedavnih poročilih 4. februarja tega leta izvršil samomor.

Po zapisniku je Nedič izjavil, da je ob priliki, ko so razgovarjali o vprašanju talcev, Hitler planil proti njemu in vpil: „Ako Srbi ne bodo prenehali s svojimi uporniški metodami, sem pripravljen uničiti ves narod.“

Novice iz Slovenije

„Glas zaveznikov“ prinaša sledeče novice iz Slovenije:

Pred okrožnim sodiščem v Ljubljani so razpisali razrave proti: Kavčiču Alojzu in Umbertu iz Trsta, zaradi sodelovanja z okupatorjem in ovadništva; dr. Vidmarju Vladimiru iz Ljubljane, zaradi podpiranja tuje države; Pavlinu Vinku iz Ljubljane; Lavrič Janji iz Ljubljane zaradi ovadništva in sodelovanja z okupatorjem; Kregarju Karlu, Jeraju Francu, Okornu Stanetu, Gaspariju Miroslavu, Jagodicu Antonu, Kalanu Avgustu, Goriču Jožetu, Bahu Jožetu, Sitarju Alojziju in Zaviršku Antonu, vsi iz Ljubljane, zaradi članstva pri TOSu in DOSu političnega sodelovanja z okupatorjem in ovadništva.

Okrožno ljudsko sodišče v Ljubljani je pod predsedstvom Viljema Muca obsodilo na smrt na vešalih in na trajno izgubo državljanjskih pravic Ivana Celika, mizarskega mojstra iz Šiške, ki so ga obtožili sodelovanja z Gestapom, ovajanja in izdajstva. Kazenski senat pa je pod predsedstvom sodnika Baričevića obsodil zaradi zvez z Ge-

Sovjetski podtožilec Jurij Pakrovski je z ozirom na neko jugoslovansko poročilo o delovanju pete kolone v Jugoslaviji izjavil, da je bil princ Pavle eden izmed „Hitlerjevih agentov“.

Na ponedeljski popoldanski razpravi je kot priča nastopil bivši nemški poveljnik armade, ki so jo razbili pred Stalingradom, von Paulus. Dvorana je poslušala njegovo pričevanje v popolni tišini.

Von Paulus je izjavil, da je dobil septembra 1940 ukaz, naj sodeluje pri pripravljaniju načrta za napad na Sovjetsko zvezo. Von Paulus je kot povzročitelj napada na Sovjetsko zvezo obtožil Hitlerja, Göringa, Jodla in Keitla. Ko je človek, ki so ga imenovani nacistični voditelji poslali, da bi zavzel Stalingrad, javno obtožil gori imenovane, je bilo v dvorani nad vse napeto ozračje.

stapovci Franca Milavca, bivšega upravitelja banke „Slavije“, na 10 let odvzema svobode s prisilnim delom in na 10 letno izgubo državljanjskih pravic. Njegovo starost in bolezen so upoštevali kot olajšilno okolnost. Obsodili so tudi njegovo ženo Angelo, in sicer na 6 let prisilnega dela in 6 letno izgubo državljanjskih pravic.

Na zasedanju Okrajne skupščine za Maribor-desni breg so sklenili, da tisti, ki skupnosti niso ničesar prispevali, tudi nimajo pravice od nje kaj zahtevati. Zato bodo spekulantom in črnoborzičancem odvzeli živilske nakaznice. Zaradi nerednosti pri izdajanju nakaznic bodo odslej nakaznice delili na četrtinah in vaških sestankih. Referent za agrarno reformo je poročal, da ima agrarni sklad na razpolago 17.900 ha agrarne zemlje. Vsak interesent bo dobil nekaj manj kot 2 ha zemlje. Pri oddaji prijav so opazili, da so se zlasti trgovci, advokati in podobni spekulanti skušali izmakniti agrarni reformi pod raznimi pretvezami. Ljudske odbore bodo očistili vseh škodljivih vrnjencev ter bodo dosledno odstranjevali iz vseh uradov kulturbundovce in tiste, ki so se pridružili zločinskemu delu okupatorja.

Umrli so: Slavko Jamšek, gradbeni tehnik dr. Ščitomir Dolenc, višji sodni svetnik v pok., Andrej Jug, železniški upokojenec, Apolonija Udovc, vdova, Janez Trtnik, Marija Lomšek-Račič, Ana Žužek, Jerica Blaznik in Marija-Košir, vdova, vsi iz Ljubljane; Sidonija Rot-Pilloni v Kranju; Zinka Večgar v Boroški Beli; Marijana Vehar-Japelj, vdova v Notranjih gorah; Franc Gaberšček, trgovec in posestnik v Brezju pri Mariboru; Amalija Škerjanc v Mariboru; Pesdiček Ivan v Mariboru; Samuca Ivan, žel. uradnik v Mariboru; Srečko Medvešek, borec v Trbovljah; Marija Dobovišek-Sešerko v Sv. Juriju ob Juž. žel.; Miloš Frank, miličnik v Mariboru; Janjo Pirnat, posestnik na Verd; Marija Lah, babica v Mali vasi in Jantalijs Kraupp, uradnika pri KID, v Slov. Javorniku.

JENKO METOD: TAKO NAJ OSTANE!

Nekoč so se zbrali na posvetovanje zlati sonce, rumena luna in srebrne zvezdice. Sestali so se na nebeški livadi, kjer je bilo prostora za vse stanovalce nebeške mo-drine.

Prvo je prišlo sonce, odeto v najlepši plašč, iz zlatorumenega svilenega blaga, posejenega z žarkimi biseri, ki so se lesketali, da je jemalo vid. Vsedlo se je na rdeče rože, ki so žarele, ko najlepše luči. Vedno dovedno obračalo tja, od koder je prihajala s počasnimi koraki večno blesta luna. Stopala je previdno, ker se je bala sončne bližine in njegove vročine. V njenem starem obrazu je sedelo dvoje oči brez slehernega leska, kot pri človeku po tolikih prebedelih nočeh. Vsa trudna se je naslonila na pisano mavrico in zrla v tla, kot bi se sramovala svoje starosti pred sijajnim soncem.

„Pozdravljena, mila luna!“ jo je ogovorilo prešerno sonce in ji poslalo v pozdrav najlepše žarke, ki so pobožali njeno zgubano čelo in jo vzdramilo iz tihega premišljevanja.

Luna je počasi dvignila svojo sivo glavo in se ozrla proti soncu. Z neko zavistjo je pogledala soncu v široki obraz in mu odgovorila:

„Pozdravljeno, sonce!“ Povesila je zopet glavo in pogledala z radovednimi očmi, da-li že prihajajo njene drobne tovarišice, da-ly že spremljevalke, dobre in zveste zvezdice.

Ze od daleč je videla, kako skakljajo mične zvezdice, kakor nežne kresničice v poletni noči.

Pri srcu ji je postalo lažje, saj v bližini mogočnega sonca se ni več čutila toliko osamljeno. S trudnim a dobrotnim nasmeškom je krtila roke v pozdrav. Razveselila se je kot starka, okoli katere se na večer zbirajo vnučki in ji pripovedujejo svoje čudovite doživljanje in jim žari iz drobnih oči vsa sreča.

Okoli prostrane sinje livade so se hudo-mušno lovile nežno bele meglice, si podale roke, zaplesale okoli čudovite družbe in tako hladile lunin obraz.

Medtem so se živahne in brhke zvezdice približale starki luni. Najmanjše so posedle na njene rame, druge pa okoli po široki livadi in se lesketale ko rosne kaplje v jutranji zarji.

Silno se je razveselila luna, saj ni slutila, da jo imajo njeni otroci, zvezdice, tako radi. Se nikoli v njenem tisočletnem življenju ni bila tako razigrana. In zvezdice so bile prav tako srečne, da so mogle vsaj enkrat gledati v obraz svoji dobrotni materi, ki jih sleherno noč vodi po neznansko prostornem nebesnem svodu in jim kaže pot, da ne zdrknejo v strašno globino, odkoder ni več povratka. Marsikatera zvezdica je že padla v temno brezno večne teme, in vse solze njenih sestric so bile zaman — ni je bilo in ni bilo nazaj.

Izkušena starka luna jih je vedno in vedno opozarjala, naj ne bodo tako radovedne, toda mnoge zvezdice so kot otroci, ki ne ubogajo.

Debelo sonce je z zanimanjem in z vidno radostjo opazovalo pisano družbo okoli lune in čakalo potrpežljivo, kdaj se bo vse pomirilo.

Luna je odvrгла toplo obleko, postalo ji je vroče in tudi majcene zvezdice so soglele svoje svilene srajčice, jih vrgle v zrak, lahne meglice in njih pastirček vetrič jih je raztrosil po širnem nebu. Medtem, ko so se zvezdice brižno kopale v bajni svetlobi in toploti sončnih žarkov, so njih srajčice padale na zemljo, zemeljski otroci so pa vzklikali radostni in vpili: „Sneg, sneg, sneg!“

Okoli sonca, lune in zvezdic, daleč proč od njih, v nezmernih daljavah pa so bučali vetrovi, ko tisoči orgelj.

„Draga luna, lahko si vesela, da imaš toliko mladih prijateljic“, jo je znova po dolgem molku nagovorilo sonce.

„Že res drago sonce. Toda, to je tudi vse, kar imam in to mi je v največje veselje in zadoščenje.“

Luna je malo pokašljala, si otrla s čela pot in nadaljevala:

„Toda, to je tudi vse. Saj drugi me poznajo le par dni in ko me ni na izpregled, ko sem zaposlena na drugem svetu, se nihče niti ne spomni name.“

Zopet je žalostno povesila glavo.

„Ne bodi vendar žalostna, lunica, moja prijateljica! Pri meni je prav tako. Pozimi me rabijo, kličejo in željno pričakujejo, poletni pa kolnejo in se skrivajo pred mano med hladne zidove.“

Sonce se je ozrlo proti zemlji in se spomnilo nevhvaležnih zemljanov. Večni nasmeš zatega sonca je za trenutek izginil z njegovega obraza. Z roko si je pogladilo svetle lase, kakor skrbni očka, kadar razmišlja o svojih porednih otrokih.

„Toda, lunica, ti imaš okoli sebe vedno veselo družbo, drobne zvezdice te spremljajo in ti krajšajo čas, zato ne smeš tožiti. Čemu neki?“

„Že prav, ampak toplote, toplote pogrešam! Brrr, če pomislim na zimski čas, kar strese me! Se poleti me zebe“, je odgovorila luna in si z dlanmi poribala roke.

„Tudi toplota ni vse, draga lunica“, ji je odvrnilo sonce. „Preveč toplote duši, poleti imam vedno strahno suho grlo in izpilo bi vsa zemeljska morja, malenkost! Gorje zemljanom, če se ne bi premagalo! Je treba pač potrpeti in se premagati, ljudem v dobro.“

Srčno hvaležen pa sem tebi, lunica, za hladne nočne ure in zvezdicam za prijazno mežikanje. Res, tako fletne so in vedno dobro razpoločene.“

Sonce se je nasmejnilo in pogladilo po okroglem trebuščku.

„Kaj pa ve, zvezdice? Pridite no bližje, saj vas gotovo ni strah!“ Sonce je iztegnilo

roke proti zvezdicam in hotelo pogladiti najbližje stoječe. Toda zvezdice so se na mah razpršile, silno so se prestrašile. Saj bi se v sončevih rokah gotovo stopile.

„Vidiš, ljubo sonce, zvezdice se te boje; ne plaši jih!“

Sonce je položilo roke zopet na svoj tolsti trebuh, luna pa je pomignila zvezdicam, češ, naj se zopet vrnejo.

Plahe zvezdice so se počasi vračale in nemirno letale okoli starke lune, ko lastovičke v jeseni okoli cerkvenega zvonika, ko se odpravljajo v južne kraje.

„Kar vrnite se, moje zvezdice“, je poklicala luna. „Nič vam se ne pripeti, saj brez vas tudi prešerno sonce ne more nič kaj. Če bi vas ne bilo, se tudi sonce ne bi znalo znajti na prostranem nebu. Kakor drobne vasice ste, ki kažejo pravo pot romarju, kakor bele cerkvice na hribočkah, brez katerih ne bi bilo lepote na zemlji. Se tako hrabri mornarji ne bi opravili nič brez vas. Kar je drobno, še ni nevredno! In kar je veliko, še ni vedno najboljše.“

Kot v zahvalo so se zvezdice smukale okoli lune in ji izkazovale svojo globoko hvaležnost.

„Trebala se bo odpraviti, zvezdice moje! Na zemlji prižigajo že luči. Brž srajčke oblečil Sonce že zdeha, treba bo zopet oditi na svoja mesta.“

Luna je z rokami tlesnila in zvezdice so se razpršile. Dobri vetrič jim je prinesel povsem nove srajčke.

SLUČAJ IZBIRA POKLICE

Nekega dne je prišel naš učitelj za matematiko Hahek skupaj z učiteljem za zemlje-pis Binderjem k pouku v razred. Hakeh je bil zelo razburjen, a Binder se je režal na vsa usta.

„Poglejte si to, gospod kolega!“ S temi besedami je potegnil Hahek sprednjo ploščo dvodelne table dol, tako da je zadnja plošča skočila gori. Od tam gori so obsevali obrisi rizbe, ki je — o greh — predstavljala nago deklico. „Kaj pravite Vi kot razrednik k temu, dragi gospod kolega?“

Gospod kolega najprej ničesar ni rekel. Nehal se je samo režati in je molče motril vrste učencev: 13 fantov in ena deklica. To je bil namreč t. zv. „mešani razred“, ali ta mešanica je v „četrtem“ izpadla nekoliko skopo, tako da je bila Nežika edina bela ovčica tega letnika.

„Kdo — je to bil?“, je vprašal gospod kolega čisto tiho in počasi.

V razredu se nihče ni ganil. Dolg odmor, potem: „Vprašal sem Vas, gospoda, kateri pobalin je namazal na tablo ono nespodobno sliko. Krivec se naj takoj javi, drugače bo ves razred prišel pod disciplinarno preiskavo!“

Groza je spreletela razred. Dis-ci-pli-nar-na preiskava...! Kljub temu je ostalo tiho. Končno je prof. Binder spregovoril zadnje besede.

„Dobro, kakor hočete! Izgleda, da ne razumete prav dalekosežnosti vašega prestopka. Med Vami, gospoda, se nahaja človek, ki zastruplja duše. Meri na dušo deklice, ki naj postane enkrat žena in mati in ki naj

„Vidiš, drago sonce, kar manjka enemu, mu mora posoditi drugi, le znajti se je treba, poiskati si je treba pač znati. Ko ti zahajaš, jaz vzhajam in ko eni končajo, morajo drugi začeti. Svetloba in tema sta si sestri. Brez svetlobe ni teme in brez teme ne bi ljudje vedeli za svetlobo.“

Luna si je zamišljeno pogladila potno čelo in pogledala proti soncu.

„Da, ali kakor pravijo na zemlji: brez bogastva ni siromaštva in le tisti ve za bogastvo, ki je okusil revščino“, je odgovorilo sonce.

Sonce je že napol dremalo, nadležni zapanec mu ni dal več miru, komaj se je premagovalo. Saj ni kar tako, vso zemljo in ves svet dan za dnem napajati s svetlobo in toploto! Tudi luna se je že počasi odpravljala na nočno pot. Obdana je bila od stotisočev sijajnih zvezdic in njenih bajnih luči.

„Kar takoj naj ostane, ljubo sonce“, je rekla ob slovesu luna, pomahnila soncu v pozdrav in s počasnimi koraki odšla v široko nebesno noč.

Sonce je bilo silno zaspano, trudno do smrti, kljub vsemu sijaju in toploti, kakor se marsikateri zemljan utruji pod težo še tako zapeljivega bogastva.

„Da, tako naj ostane“, je sonce komaj slišno odgovorilo in zdrknilo na drugi konec sveta.

In od takrat je tudi na zemlji ostalo tako: bogastvo in revščina. Revščina in bogastvo.

nastopi ta poklic — pravim poklic! — s čistimi rokami in s čistim srcem. Vas je 13, a Nežika — v ostale, Nežika — spravite Vaše stvari in pojdite na mojo odgovornost domov. Kar imam reči tem mladim pobalinom, ni nič za Vas. Idite!“

Vitka, pravolasa deklica, ki je sedela sama v prvi klopi, je spravila svoje stvari, medtem ko nam je Binder dalje pridigal.

„Ne morem verjeti, da bi mogel biti v mojem razredu strahopetnež, ki se ne bi upal, ako je že kaj storil, javiti. Vsak nestopek se omili, če mu sledi odkrito kesanje in odkrito priznanje. Vsled tega Vas vprašam še enkrat predno moram podvzeti daljnje korake: „Kdo je narisal ono nesramno nago deklico na šolsko tablo?“

„Jaz...!“

Pred razrednikom je stala Nežika s torbo na hrbtu in dvignjeno desnico. Gledala je učitelju odkrito v obraz...

Od takrat nihče več ni videl Nežike. V razredu so jo kmalu pozabili, saj ni več prišla v šolo.

Po desetih letih sem jo slučajno zopet videl. Bila se je poročila in torej imela ime svojega moža. Postala je najokusnejša in najelegantnejša risalka gledališke oprave in krojev ter mi priznala, če ne bi bila takrat izključena iz šole, bi nikdar ne prišla do svojega poklica. Starši so hoteli, da postane doktor kemije, da bi imeli v rodbini tudi akademika.

Kaj li bo rekel prof. Binder k tej zgodbi, če jo bo čital?

važni za vsakdanje življenje, ne bi imeli če ne bi rudarji vozili iz rudnikov rudo na malih vozičkih, ki jim pravijo „psi“ (Hund), pa niso psi. Vsakomur je jasno, da je železo najkoristnejša ruda.

URA

Uro so znašli že pred davnim časom. Nove ure gredo in kažejo boljše kakor stare. Vendar stanejo mnoge stare ure več kakor nove, ker starih ljudi ne hranijo.

Starim Egipčanom niso mogli žepni tatrovi ukrasti ur, ker so imeli le posede iz peska. Pozneje je sončno stanje nadomeščalo uro. Šele zakoni o nihanju, ki se nahajajo v Fiziki, so rodili pravilne ure. Danes so tako važne, da bi brez njih ne mogli živeti. Brez njih ne bi vedeli, kdaj prično ure in kako so dolge.

Ako ne bi imeli ur bi morali v sobah postavljati druge predmete in za birmo ne bi mogli botri dajati tako lepših darov. Vsi urarji bi se morali pečati s kako drugo obrtjo in zlatarji ne bi mogli delati verižic za ure. Marsikdo bi si tako prihranil denar, drugi pa ne, ker bi v zastavljalnici ničesar ne mogel zastaviti in dobiti.

Japonska pripovedka

Chiu-Kiu najde na cesti zrcalce. Ker se je svetilo, ga pobere in pogleda in presenečeno vzklikne:

„Kako pride sem slika mojega očeta?“ Skrbno spravi zrcalce v žep in ga nese domov. Tu ga skrrije v skrivni predal pisalne mize. O svojem zakladu ne črha nobene besede niti svoji ženi ne.

Tej se je čudno zdelo, zakaj njen mož tako pogosto zahaja v svojo sobo, ker prej ni imel te navade.

Nekega dne jo premaga radovednost in prebrska vse predale moževe pisalne mize. Po naključju odkrije skrivni predalček in najde zrcalce.

Mladi Korotan

Iz šolskih let

Kobalarjev Matija je bil navihan deček. Svet in stvari tega sveta je gledal z drugimi očmi kakor drugi učenci. Zato so bile njegove domače in šolske naloge redke zanimivosti, ki se jim je smejal ves razred, ko jih je prebral učitelj ali pa Matija sam na učiteljev ukaz. Evo vam nekaj primerov Matijeve navihane iznajdljivosti!

SONČNI VSHOD

Najprej je zamukala krava v hlevu. Vzburil sem se, skočil pokonci in nataknil nogavice. Desne nisem našel, ker mi jo je skrtil bratec Lojze. Maščeval se je, ker sem nabasal večeraj ponoči krompirjevega drobiža v njegove čevlje. Pokrižal sem se, umil pa ne, tudi zajtrkoval nisem, da ne zamudim sončnega vshoda. Skozi okno sem opazil sive megle. Nad njimi se je nekaj zlatilo. Napihnil sem papirnato vrečico, ki sem jo pobral z mize in udaril po njej s pestjo, da je razpocila. Tedaj je posijal prvi sončni žarek skozi okno, mene je pa zadela v rebra očetova roka, ker sem ga prestrašil s papirnatim pokom.

Ko je zginila na vshodu megla in se je sonce prikazalo v svoji blesteči lepoti, sem se na materin poziv umil, molil in zajtrkoval.

Večkrat ne vidimo sončnega vshoda. Ako oblaki ne marajo zanj, se nam ne prikaže.

SVINJA

Svinja je včasih velika, včasih pa majhna žival. Meni je ljubša velika svinja. Večkrat ne mara v hlev. Treba jo je poditi s palico. Na pragu se vstavlja. Tedaj znotraj in zunaj ščetinasta. Iz hleve pa mora, kadar pride klavec. Ta jo pograbi za zadnjo nogo in rep, oče pa za ušesa. Nato jo deneta na voz.

Svinja je dobra žival in dovoli klavcu, da jo zakolje z dolgim nožem. Vendar milo kriči, ker ji ne ugajajo klavčevi bodlji.

Meni zelo ugajajo kolne. Se prste si obližujem, ko jem klobase. Kolne jesta tudi gospod župnik in gospod učitelj. Zato jih jima moja mati prinese vsako leto.

ZELEZO

Po železu tolče kovač tako krepko, da lete iskre na vse strani. Zarečega železa nihče ne uporablja, ker ga ne more držati v roki. Ako se spečemo z likalnikom, ali urežemo z nožem, ne mislimo na dolgo pot, katero prehodi železo od rudnika do trgovine. V tovarnah se izdeljujejo razni železni predmeti: tako žebliji, škarje, noži, uzde, samokresi, topovi, magneti, dleta, vijaki. Nobena ura ne bi šla, če se ne bi vroče železo stopilo. Vseh mogočih predmetov, ki so

„A takol“ vzklikne vsa razkačena. „Ljubico ima in hodil ogledevat njeno sliko. Ti bom že pokazala, ti nesramni goljuf, ti!“

Ko pride mož domov in hoče v svojo sobo, mu žena jezno zastavi pot in mu pokaže zrcalce.

„Kaj hočeš s sliko mojega pokojnega očeta?“ jo mirno vpraša.

„Kaj, še nedolžnega se hočeš delati? Mene pa varaš in zahajaš k drugi ženski. Saj to je vendar slika tvoje ljubice!“

„Pri Budhi, motiš se. To je vendar slika mojega pokojnega očeta, kar poglej!“

„Pa ja ne misliš, da sem slepa. Saj vendar znam ločiti moškega od ženske.“

Mimo pride svečenik. Ko zasliši prepир, vstopi v hišo.

„Mir vama bodi, otroka moja. Zakaj se prepирata?“

„Moj mož me vara z drugo žensko, pa trdi, da ni res, a danes sem našla sliko njegove ljubice.“

„Daj mi sliko!“ ukaže svečenik.

Ko zagleda zrcalce, se spoštljivo prikloni in reče:

„Motita se, ljuba otroka, to je slika našega velikega Budhe. Vzel jo bom s seboj in spravil v njegovem templju.“

Za smeh

V gostilni „Pri debeli goski“ so se stepli fantje. Vsa zadeva je prišla na ušesa krajevnemu orožniku, ki je zadevo prijavil sodišču. Pri razpravi je vprašal sodnik postav-nega fanta, ki je bil ob času pretepa v gostilni: „Torej ste videli, ko so topli Slavčkovega Maksa?“

Priča: „Ne, ampak le slišal.“

Sodnik: „To ne zadostuje. Pojdite.“

Priča se obrne in glasno smejoč odide.

Sodnik: „Zakaj se smejete?“

Priča: „Ste me videli?“

Sodnik: „Ne, pač pa slišal.“

Priča: „To ne zadostuje. Pozdravljeni!“

Domace novice

Prelat monsignor Valentin Podgorc je stopil v osemdeseto leto

Na god sv. Valentina (14. februarja) v preteklem tednu je prelat in monsignor Valentin Podgorc nastopil svetopisemsko starost — osemdeseto leto.

Naš list si šteje v čast, da ima tega velikega Slovenca in neumornega delavca na verskem, prosvet. in gospodar. področju za svojega sotrudnika. Zato se čuti dolžnega, da mu ob njegovem jubileju čestita in ga predstavi svojim bralcem ter jim pokaže lik moža, ki se že več kot pol stoletja trudi in bori za verski, kulturni in gospodarski napredek Slovencev na Koroškem, lik moža, ki je vedno stal in še stoji v prvih vrstah v boju za pravice Slovencev in s svojim zgledom, nesebičnim in požrtvovalnim delom kot očiščeno kaže, kako je treba svoj narod ljubiti, zanj delati in se boriti.

Gospod prelat se je rodil 14. februarja 1867 v kleni slovenski družini pri sv. Neži pri Velikovcu. Izredno nadarjenega, pridnega in idealnega mladeniča so starši poslali v gimnazijo v Celovec. Tiste čase je Celovec bil še središče in žarišče slovenskega kulturnega in narodnega delovanja. Živ je bil še spomin na ustanovitelja Mohorjevega društva, škofa Slomška. V mladih dijakih je še plamenel ogenj literarnega navdušenja, ki ga je zanetil profesor Janežič s svojim „Glasnikom“; dijaki so se kljub nemški gimnaziji lahko dobro seznanili z literarnim slovenskim jezikom ob številnih publikacijah Mohorjeve družbe. Tedaj so delovali v Celovcu možje kot Einspiller, Matija Majar-Ziljski, Janežič († 1896). To je bila doba velikih gibanj in narodnega prebujenja, doba taborov, besed, čitalnic. Na gimnazijah se je poučevala slovenščina fakultativno in slovenski dijaki so se tega pouka prav marljivo udeleževali. Ni torej čudno, če se je mladi dijak v tako razgibani dobi in ob takih vzornikih že zgodaj navdušil za slovenščino in za delo med narodom. Zato se je odločil, da bo temu delu posvetil vse svoje življenje.

Kot najprimernejši poklic, kjer bo lahko vsega dal narodu in skrbel za njegovo časno in večno srečo, se je mlademu dijaku zdel duhovniški poklic. Zato je po dovršeni srednji šoli stopil v celovško bogoslovje, kjer se je med drugimi vedami posebno oprijel študija velikega Akvinca in se poglobil v nauke sv. Avguština. Ta dva cerkvena učenika in duhovna velikana sta ostala skozi vse življenje vodnika in spremljevalca našega odličnega jubilanta. Redko kdo med vrstniki je v Tomažu Akvinskemu tako verziral kot gospod prelat. V mašnika posvečen je bil 10. maja 1890 leta. Po posvečenju pa se je še poglobljal in spopolnjeval v študiju in je nastopil dušnopastirsko službo kot kaplan v Pliberku šele 1891 leta. Kot kaplan je prišel v ožji stik s slovenskim ljudstvom. Tu je spoznal od bližnj njegove duhovne in gmotne težave. Sprevidel je, da se slovensko vprašanje na Koroškem ne da rešiti samo s slovenskimi knjigami in političnimi gesli, ampak da je treba narodu priboriti vse pravice, ki mu kot narod pripadajo. Predvsem pa, da je treba Slovence gospodarsko dvigniti in osamosvojiti, da ne bodo odvisni od tujega, slovenstvu sovražnega kapitala. V tej dobi se je torej zanimal za gospodarska vprašanja. Študiral je združništvo in se je v ta namen šel spopolnjevati celo v tujino. Tako je postal eden prvih slovenskih koroških gospodarskih strokovnjakov. Kot tak je organiziral in ustanavljal posojilnice in hranilnice, bil vodja sloven. posojilnice v Celovcu, združne centrale v Sinči vasi in dalj časa tudi odbornik in slovenski zastopnik pri nekdanjem Landeskulturratu v Celovcu.

Dalj časa je bil gospod prelat tudi vikar v Marjanišču, kjer je vzgajal mlad slovenski duhovski naraščaj in ga vnel za visoke ideale. Pozneje (1906) je postal profesor verouka na ženskem učiteljsku pri uršulinkah in obenem bil spirital pri uršulinkah ter dolgoletni slovenski pridigar pri Sv. Duhu.

Leta 1906 je postal tajnik Mohorjeve družbe. To odgovorno in težavno službo je vršil tja do usodnega plebiscita, ko se je Mohorjeva družba cepila in se preselila za ostale Slovence na Prevalje. Gospod prelat pa je v tistih za koroške Slovence tako bridkih, ponižanih in pregananih polnih časih stopil na branik slovenstva. Prevzel je vodstvo Mohorjeve družbe za Koroško, postal njen predsednik in upravitelj njenega imetja do danes.

Pri tem na videz bolj materialnem delu in zaposlitvi pa je gospod prelat našel še vedno dovolj časa tudi za duhovno službo. Dušnopastirsko se je mnogo udeleževal in vodil je mnogo tečajev, duhovnih vaj in obnov za moše in fante. Gorečega in navdušenega pridigarja so možje posebno radi poslušali, ker gospod prelat zna tako praktično in nazorno povedati. Ugajal je posebej še po svojih originalnih zamislih.

Vidnejše kot na dušnopastirskem področju je prelatovo pisateljsko delovanje. Kot ve-

roučni profesor je iz svoje stroke v nemškem jeziku napisal katekizem po naukih sv. Tomaža Akvinskega. Za Mohorjevo družbo je napisal slovenskega Gofineja, ki duhovniki še danes radi sežejo po njem. Za preprosto ljudstvo je napisal več molitvenikov, izdal in pisal je prejšnjo predvojno „Nedeljo“. Pri Mohorjevi družbi je izdal po Kneippu prirejenega domačega zdravnikarja. Svoje pero je sukal tudi za pravice slovenskega ljudstva v „Glasu pravice“, prikazal je stanje in krivico, ki se je godila koroškemu Slovincem, v knjigi „Koroški Slovenci v preteklosti in sedanjosti“. Poleg tega najdemo še nešteto njegovih člankov in spisov po raznih koledarjih, revijah in časopisih. Vse to delo ne razodeva samo prelatove velike nadarjenosti in zmožnosti, marveč tudi njegovo veliko pridnost in ljubezen do naroda, za katerega se vse svoje življenje trudi in bori. Njegovo življenje ni bilo praznik, marveč trd in znojna poln delaven dan.

Kar je gospodu prelatu najbolj v čast in kar mu je pridobilo mnogo prijateljev in častilcev, je njegova značajnost, močnatost in umirjenost. V svoji borbi za pravice ni nikoli pretiraval, ne delal komu krivice, am-

pak se je držal samo resnice in zaupal v pravico, ki mora prej ali slej zmagati. Žal da je imel opraviti z nasprotniki, ki mu v tem pogledu niso segli niti do kolen. Toda ti gospodje se danes osramočeni skrivajo, med tem ko borec za pravico in resnico lahko z zaupanjem gleda v bodočnost.

Narod je spoznal v gospodu prelatu svojega dobrotnika in zaščitnika in mu na zunanost izkazal hvaležnost. Občine Škofiče, Škocjan in St. Jakob v Rožu so ga izvolile za častnega občana.

Njegove zasluge na duhovnem področju je priznala tudi cerkvena oblast in ga imenovala 1904 leta za monsignora, leta 1929. pa za člana stolnega kapitlja. Ob njegovih sedemdesetletnici pa ga je sv. stolica imenovala za papeškega prelata.

Ce bi bila usoda prelatovemu delu in našemu ljudstvu v zadnjih desetletjih milejša, bi gospod prelat ob svoji osemdesetletnici lahko s ponosom zrl na uspehe svojega več kot polstoletnega dela, tako pa je vse vihar razdeljal, kar je on v trudu in znoju zbiral in gradil vse svoje življenje. Koga drugega bi taka kriva usoda za vedno potrla in mu vzela vso voljo do dela, toda o prelatu veljajo pesnikove besede:

Ti streti me moreš, podreti nikdar,
usode sovražne besneči vihar!

Gospod prelat tudi pri svojih osemdesetih letih z zaupanjem zre v bodočnost in je prepričan, da bo pravica kmalu slavila popolno zmago in da se bodo ideali, za katere je živel in delal, kmalu med njegovim slovenskim narodom uresničili. Zato je ves čil, kakor večni mladenič, kot ga radi nazivljejo njegovi sobratje, spet na delu, da oživi ustanove, ki so nekoč tako bujno cvetele.

Mi iz vsega srca čestitamo gospodu prelatu k visokemu jubileju, želimo mu da bi se njegove želje čimprej uresničile in da bi še sam dolgo mogel delati v prid Slovincem in doživeti še zares lepe dneve svojega naroda. — Še na mnoga leta!

Železni rudnik na Koroškem

Železni rudnik Hüttenberg na Koroškem je zopet pričel obratovati. Na ta način so vsi obrati industrijskega oduženja „Avstrijska alpska družba“ v britanski cono zopet v pogonu. Dnevno izkopljejo 160 ton, v doglednem času pa se bo ta količina povečala na 550 ton.

Bilčovs

Tudi v Bilčovsu so zaživi. V začetku meseca so igrali veseloigro „Davek na samce“, ki je povzročila obilo smeha in dobre volje med gledalci. Fantje in dekleta pa se sedaj pridno učijo petja pod vodstvom neumornega gospoda Ogrisa, ki ima vključ vsem domačim opravilom vedno čas za lepo pesem. Pevcem želimo pri njihovem naporu obilo uspeha.

Ten minutes English:

The Past Tense — Pretekli čas

- to be — biti:
I was — sem bil
you were — si bil (ste bili)
he, she, it was — on je bil, ona je bila, ono je bilo
we were — smo bili
you were — ste bili
they were — so bili

- to have — imeti:
I had — sem imel

Opomba: „had“ velja za vse oblike preteklega časa tega glagola.

- Pri vseh pravih glagolih tvorimo pretekli čas tako, da nedoločniku pridenemo končnico — ed (za vse osebe enako.) — Če se glagol končuje na -e- tedaj pridenemo seveda samo -d.

- I learned — sem učil
she danced — ona je plesala
he waited — on je čakal

Pazi: Če stoji neposredno pred končnico „ed“, „d“ ali „t“ tedaj jo izgovorimo „id“. N. pr. he waited izgovori: he ueitid.

What we often hear — Kar pogosto slišimo

- I think it would be best — Mislim, da bi bilo najbolje
It is impossible for me to believe it — Zame je nemogoče, da bi to verjel
I am in love with you — Zaljubljen sem v Vas
What I am to do now? — Kaj naj storim sedaj?
What does that mean? — Kaj naj to pomeni?
What news is there? — Kaj je novega?

Two Proverbs — Dva pregovora

- A friend in need is a friend indeed — V sili spoznaš prijatelja
He who laughs last, laughs longest — Kdor se zadnji smeje se najslajše smeje.

Prihranite si tekst za ustmeni pouk angleščine, ki bo v nedeljo ob 20 uri 10 minut v celovškem radiju. Poslušajte dobro, da bo imel vaš pouk res uspeh.

Najbolj nesrečna občina na Koroškem

Koroški gorjanec ni takega kova, da mnogo govori. Tudi ni vaje, da se mnogo menja o življenju in smrti. „Bog da življenje, Bog ga tudi vzame“, kakor pač mora biti, tako tudi pride. Malo vere v usodo, krščansko pokoravanje pred Vodnikom vsake usode, a kvečjemu se nerazumno čudi, če pride prehudo! Ali brez godrnjanja, brez tožbe, kvečjemu stisne pest v žepu obnošene delovne sukne proti onim, ki so mislili, da lahko uresničijo svoje blodne zamisli v teh tihih gorskih dolinah, ki so prebivalcem cvete kot že stoletja stara dedna naselbina, hujše kot najokrutnejši tlačitelji kmeta v srednjem veku.

A kov koroškega kmeta je eden od najokrutnejših v avstrijskih gorah. Posebno tam, kjer so vzhodni obronki Karavank pod že južno modrim nebom do vrha posuti s posameznimi naselbinami, v katerih si prebivalci slovenskega materinega jezika težko in mukepolno pridelajo svoj kruh na kršnih tleh in si iščejo zaslužka kot drvarji in vozniki.

Tu in tam je pero poklicanega ali nepoklicanega pisca tudi omenilo, da je ta narod na južni meji Avstrije moral marsikaj pretrpeti, odkar je zločinska roka severnih vsiljencev zasadila tudi v njihovih tihih dolinah in grapah zastavo s kljukastim križem — resnično, nepopisno, najstrašnejše trpljenje tega gotovo najhujše izkušene prebivalstva cele Avstrije še nihče ni prav opisal.

Kakor že rečeno: Ni navada naših kmetov, da obesijo svoje trpljenje na „veliki zvon“, da ga raztrobentajo po svetu in — gredo bečait za „popravilo storjene krivice“!

Zato moramo najti zagovornika, ki bo govoril za te najsiromašnejše. Naj ta skromni poizkus uspe!

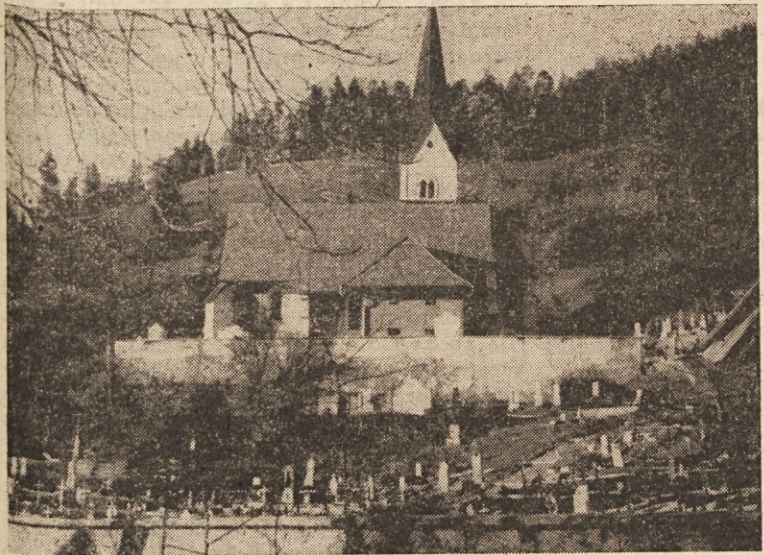
Zastrašena, zmedena, s pravim kmečkim nagonom, ki je povezan z naravo, često vsekakor tudi zaslepljena s kričečimi praznimi besedami in obljubami, ali kljub vsemu na pravi kmečki način še vedno dovolj nezaupljiva, sta kmet in kočar Belske doline pustila, da odvihrajo dogodki marca 1938 leta tudi preko njune doline.

Tedaj sta naenkrat postala „nemški gorjanec“ na najjužnejši meji „Velikonemške države“. Rjavi vsiljenci so ju snubili s svojo hinavsko politiko, slovenskemu prebivalstvu, ki se je težko borilo za svoj obstanek, so obljubljali gore zlata in vedno znova so obljubljali, da bodo spoštovali posebnost jezika, globoko vernost kmetov Belske doline. Da, še več. Kar snubili so za njihovo padenje! Razdelili so v še nikoli izdanem številu v slovenščini tiskane molitvenike za kmeta, spise vseh vrst in vsebine, ki si jih lahko samo morem misliti in ki odgovorjajo kmetu. Na žalost ta način deloma ni zgrešil svojega učinka. Marsikateri slovenski koroški kmet in kočar je šel na te rjave limanice, čeprav niso mogli zatreti zdravega nezaupanja proti temu zlonosnemu darilu.

Potem je prišel 6. april. Dan Hitlerjevega napada na Jugoslavijo. In naenkrat je postalo vse drugače! Sedaj je bestija pokazala svoj pravi obraz.

Spomladi leta 1942. se je začelo! — Z grozo se še spominja vsak prebivalec Bele in Železne kaplje, okoli katere leži ta občina. Prvih izseljevanj koncem aprila 1942 leta. Izgnali so jih z doma v roku od 20 minut z 20 kg prtljage! Moške, žene, otroke, starce, starce, ljudi, ki ničesar niso zakrivali, kot samo, da niso imeli nemščine marveč slovensčino za materni jezik! Ali vsekakor imeli so na vesti drug zločin! Bili so svobodni Gorjanci. Še stoletja so podedovali kršna ječmenova in krompirjeva polja od očeta na sina, jih obdelovali in negovali. Često padajo neverjetno strmo od koče ali kmetije v dolino; vedno znova — iz leta v leto jih gnoje — z gnojem edine mršave krave; vedno z nova nosijo zemljo v koših na sključnem hrstu po hribu navzgor, če jo neurje odplavi; vedno znova se bore za zemljo z nemilostno gorsko naravo. Te že itak tako uboge, ali čiste in redne, bolj kot lastno življenje ljubljene kmetije naj bi sedaj prepustili drugim, tujim, toda tudi nasilno v te kraje preseljenim, baje nemškim priseljencem. Naslednike so priselili iz koroške Karnalske doline, ki je postala leta 1918 italijanska, a potom politike osi „za večne čase“ k temu prokleta. Pripovedovali so jim, bolje rečeno, nalagali so jim, da so bivši lastniki v Belski dolini baje prodali svoje imetje in kmetije in nič hudega sluteč, kakor izseljenci sami, so prišli semkaj v dobri veri, da si tukaj nanovo zgrade domovino in zasadijo polja. A izseljencem? Da, njim so s slinavo hinavščino „satansko goljufivostjo“ in lažnjivostjo natvezli uradniki „Nemškega naseljevalnega društva“ — sami v stranskem poklicu aktivni SS-ovci in SA-jevci, ki so videli v svoji krvniški delavnosti bolj dobrodošlo priliko in varnejšo zaposlitev, kakor pa da grede za „vodjo in domovino“ na fronto — „da pridejo od teh kršnih tal proč v krasen raj, v zemljo Kanaan“! To naj bi bilo na Bavarskem! A tam so baje krasne kmetije, plemenita živina, zlata žitna polja, sadni nasadi — na kratko: tam bodo našli srečo! (Dalje prihodnjaj)

Cerkvica na holmcu — značilnost naše dežele

Železna Kapla

Starodavni farni običaj k Svečnici

Znani pač več sto let stari običaj k svečnici se je letos posebno veličastno obnovil. Že dolgo so se otroci veselili večera pred svečnico. Pripravljali so nove cerkvice, pri tem so jim pomagali tudi odrasli, med njimi tudi par domačih umetnikov, tako da so bili izdelki okusni in umetno krasni.

Na predvečer svečnice so se zbrali otroci pri cerkvi Dev. Marije v Trnju, nad 120 otrok je prineslo cerkvice, ki so znotraj razsvetljene s svečo. O mraku se je začel pomikati sprevod od Marijine cerkve po glavni cesti čez trg. Otroci so vpili na ves glas: „Ante pante populore, Kocla vrata cvilijo-re...“ Kakor v koralu so ponavljali iste besede z isto koralno melodijo. Sliši se od daleč kakor da bi peli pete litanije.

Ko pride sprevod do farne cerkve sv. Mihaela, se ustavi. Otroci z lučicami in mnogoštevilni drugi otroci in odrasli grede z njim v farno cerkev. Cerkev je bila napolnjena. Goreče cerkvice, v starodavni gotični

hiši božji v mraku... čudovito doživetje. Otroci skupno pojejo, skupno molijo, dajo zahvalo Najvišjemu, letos še posebno za mir in varstvo v zadnjih letih, v katerih je župnija tako veliko trpela. Z blagoslovom Najsvetejšega in zahvalno pesmijo je končana pobožnost v farni cerkvi. Sprevod se pomika dalje. Spet se slišijo isti glasovi: ante pante... Pride od belskega mosta pri gradu. Tam se končno ustavi. Pri mostu je velik križ. Otroci z gorečimi cerkvicami se uvrstijo okoli križa. Skupno molijo Oče naš... Zdrava Marija... zapojejo nekatere pesmi, nazadnje: „Je angel Gospodov“, po stafoдавnem ljudskem napěvu, z duhovniškim blagoslovom je to končano. Zdaj pa hitijo z brzimi koraki k reki Beli, da ji izročijo goreče cerkvice. Vzamejo palice, na katerih so pritrjene cerkvice in položijo cerkvice v valove potoka, da plavajo po vodi. Vsak pazi na svojo cerkvico. Nekatere hitro ugasnejo in se potopijo, druge pogorijo v plamenu, spet druge pa plavajo zmagovito dolgo pot počasi goreče na poti nazaj v Kaplo... Svojčas so prav vse cerkvice izročili Beli, zdaj pa nekateri cerkvice pogasijo in nesejo nazaj domov, da počakajo na drugo leto. Toda to ni prav, pravi stari modričan iz ljudstva,

mora biti mala žrtev, vsako leto se morajo izdelati nove cerkvice.

Kako je nastal ta običaj? Pred več sto leti, tako pripoveduje živo ljudsko izročilo je bila velika povodenj k Svečnici. Voda je tekla po trgu, stopila v hiše, tudi župna cerkev je bila napolnjena z vodo, le Marijina cerkev v Trnju je stala na suhem. Takrat so predniki zaobljubili vsakoletno procesijo od Marijine cerkve skozi trg do mosta pri gradu. Nosili bodo goreče cerkvice v rokah in jih potopili v Beli. Veličastna je bila vsako leto udeležba pri tej procesiji. Še leta 1854. so se procesije udeležili duhovniki v ornatu. Peli so med procesijo tudi slavospev Simeona v latinskem jeziku: „Nunc dimittis... — Zdaj odpuščaš...“. Besede: „ante faciem populorum“ so se s časom pretvorile v: ante pante populore... Polagoma je strogi verski značaj procesije stopil v ozadje, pojavili so se razni neredi med procesijo, zato duhovščina ni več spremljala v cerkvenih oblekah procesije. V ljudskem izročilu pa je ostal ta običaj živ in je vsako leto posebno veselje in doživetje za mladino.

Božja njiva v Železni Kapli

TLA V GOZDU

Ne da bi se človek zavedal, delujejo neprestano v gozdni zemlji predrobna živa bitja, ki jo predelujejo in spreminjajo v čim bolj uporabno. Nekoliko spoznamo bujnost tega življenja v gozdnih tleh, če za nememo prgišče zemlje in si jo natančneje ogledamo. Ze s prostim očesom zapazimo veliko množino črvov, in črvičev, kotalčnikov in pršic, pa tudi hroščev, muh, stonog in njihovih ličink. Na 1 m² jih moremo naštetih na desetisoče. Posledica njihovega dela je gnojenje gozdnih tal (sl. 1).

In v to sožitje pošiljajo gozdna drevesa svoje korenine in zajemajo iz zemlje potrebne hranilne snovi ter se v njej pritrjujejo. Toda ne segajo vseh dreves korenine enako globoko, nekatera drevesa, npr. hrast in bukev se zakoreninijo globoko, druga pa plitvo; in niso vsa drevesa v gozdu glede tal enako zahtevna; breza je n. pr. zelo skromna, druga kot hrast, lipa, in javor, pa veljajo kot izbirčna; posebno zahtevna sta jase in brest; ostala pa, kot bukev, so nekako v sredini. Sicer ji bolj godita apnenec in lapor, vendar se zadovolji tudi s skromnejšo zemljo, če le ni presuha in preprazna.

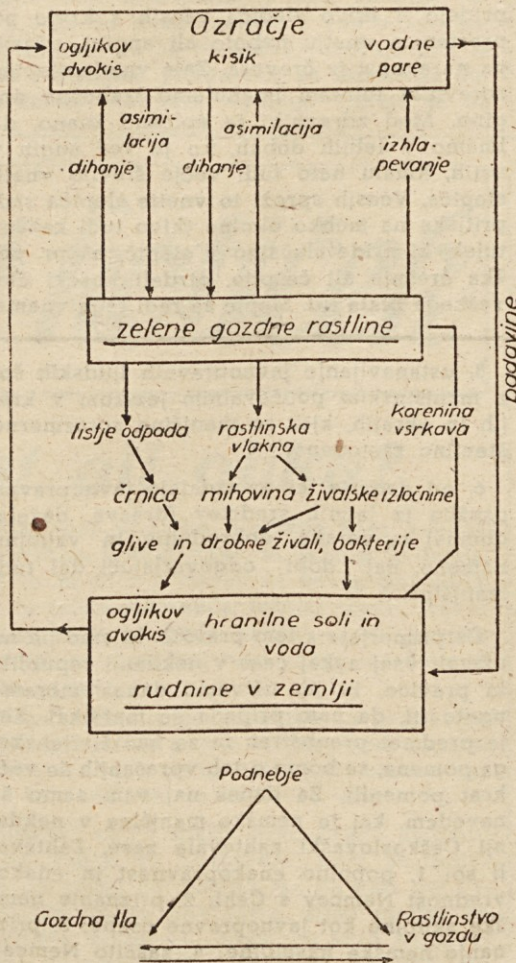
Prav zato, ker je gozdno drevje glede zahtevnosti tal zelo različno, vsaka vrsta pa se mora v določeni meji razmeram prilagoditi, morejo uspevati v istem sklopu najrazličnejše vrste dreves.

Posebno važna za rastline je množina kislin v zemlji; vsaka zemlja ima več ali manj kislin, deloma prihajajo od rastlin, ki jih po koreninah izločajo, da topijo hranilne snovi in jih raztopljene vsrkavajo; pretežno pa prihajajo soli od humoznih soli, ki nastajajo pri počasnem razpadanju rastlin v gozdnih tleh. Če jih veže apnenec, dajo zmerno črnico, ki je radi zračnosti in vlage nad vse zaželjena. Znanilci take črnice: zajčja deteljica, dišeča perla, nedotik in migalica (trava). Če pa črničnih ali humoznih kislin ne veže apnenec, nastane surova črnica, ki ovira rast dreves. Pa ne le pomanjkanje apnenca povzroča tvorbo surove črnice, ampak tudi enostransko gojenje enovrstnih gozdov, zlasti iglavcev, pregosto bukovje; znak take zemlje je pomanjkanje podrast, zlasti zelišč.

Humozne kisline ovirajo razkrojevalno delo gliv cepeljivk, pa tudi zemlji škodujejo; spodnji del skorje izlužijo, dno postane sivobledo pegasto; izprani deli se naberejo globlje in zgoste ter zablajajo tla. So rastline, ki nam pokažejo kot nekaki „kislino-kazi“ množino humoznih kislin v gozdu. Po njih presodi gozdar, so li tla v gozdu zdrava ali pa jih je treba zboljšati.

Tla v gozdu pa odvisijo tudi od podnebja in rastlinstva; med gozdno zemljo, podnebjem in rastlinstvom je neko določeno razmerje. Na eni strani vplivajo tla na rastlinstvo; prezahtevne ne uspevajo, manj zahtevne pa uspevajo. Pravtako oblikujejo

rastline tla; da je stelja, listje, igle itd. važna za tvorbo črnice, je znano; od tega, kakšna je stelja, zavisi množina kislin v zemlji; zato nekatere rastline koristijo, druge pa škodujejo vrednosti tal. Posebno bukev, če ne raste preveč na gosto, je „matična“ gozda, ker omogoča tvorbo dobre črnice; zato jo dandanes sade med iglavci; čistih bukovih gozdovih, zlasti na neapnenih tleh pa je kvarna za gozdna tla, ker da preveč

kislin. Slično je pri hrastu, ki uničuje humozne kisline, ker preveč prepušča (ima namreč redko krošnjo) preveč svetlobe do tal. Zato naj se družijo z bukvijo, ki zbira humozne kisline.

Podnebje: padavine, mraz, vročina, veter, sodelujejo pri razpadanju kamenin in omogočajo naselitev najpreprostejših rastlin, ki nadaljujejo tvorbo zemlje. Pa tudi suša in mraz stavi gozdu meje. Tako nastane med temi tremi činitelji nekak trikotnik (sl. 2). Pa tudi rastline vplivajo na podnebje, ker izhlapevajo veliko množino vodnih hlapov, zadržujejo viharje in dajejo milejše ozračje. Če se spremeni en činitelj, se pokažejo posledice na obeh drugih.

Tako vlada v naravi tesna povezanost.

Sestanek koroških kino-lastnikov

Kakor je sporočila izposojevalnica filmov za Koroško, so se pred kratkim sestali lastniki in oskrbniki kinov na Koroškem ter obravnavali vprašanje, ki se tičejo skupnih interesov kino-lastnikov. Splošno so sklenili, da poverijo gospodom Langauerju (Beljak), Schueblerju (Volšperk) in Steindorferju (Breže) varstvo skupnih interesov. Ti bodo delovali kot posredovalci med izposojevalnico ter ostalimi lastniki in oskrbniki kinov. To popolnoma nepristransko soglasje ne pomeni nikake nove ustanovitve Koroškega gremija kino-lastnikov ali sličnega združenja, temveč le odgovarja splošni želji za poenostavitev poslovnega obrata.

Poveritev zastopstva splošnih interesov tem trem kinopodjetnikom so pred kratkim krivo razlagali kot izvolitev predsedništva in pravtako so poročali, da je bil eden od teh treh gospodov poznan nacist. Naj bo politično prepričanje prizadetega kino-lastnika kakšno hoče, dejstvo je le, da ni mogel kot nekdanji prostozidar biti nikdar član NSDAP.

Globasnica

V eni izmed zadnjih števil „K. K.“ smo poročali o nesreči pri Harihovi, ko je transmisijski jermen osemnajstletni hčerki imenovanega posestnika potegnil lase s kožo vred v glave. Micka leži sedaj v celovski bolnici in ji je že bolje. Las sicer ne bo več imela, a si bo lahko pomagala z lasuljo. Vsekakor pa bo lahko vkljub temu postala poštna kmetica in dobra gospodinja. Bog, ki je to nesrečo pripustil, jo bo gotovo tudi v nekaj dobrega obrnil. Micki želimo, da bi se skoro vrnila na svoj ljubi dom.

Tehanje pri Beljaku

V petek 8. februarja je bil pri nas jako slovesen pogreb Tomažičevega očeta, ki je dosegel častljivo starost 89 let. Bil je najstarejši v naši župniji. Kako je bil priljubljen in spoštovan, je potrdila zelo velika udeležba župljanov pri njegovem pogrebu.

Ob odprtem grobu se je od pokojnika poslovil v ganljivih besedah čast. g. župnik Ožgan, ki se je zahvalil tako številnim spremljevalcem na zadnji pokojnikovi poti za njihovo udeležbo, s katero so pokazali, kako zelo so ga ljubili in cenili; obenem je poudaril, naj bo pokojnik vsem svetel vzgled lepega življenja. Tudi tehanski cerkovnik je izrekel pokojniku poslovilne besede v imenu sosedov in se mu zahvalil za njegovo vsestransko pomoč in nasvete, s katerimi je bil vedno vsakemu pripravljen pomagati.

Št. Ilj ob Dravi

V nedeljo so nas obiskali igralci iz Bilčova. Zaigrali so nam igro, ki je zelo primerna za predpustni čas: „Davek na samce“. Prireditelj je bila zelo dobro obiskana. Upamo, da bodo sedaj tudi domačini dobili korajžo in se nam v kratkem predstavili z lastno igro.

Fant in samovzgoja

V eni od zadnjih števil „Koroške Kronike“ smo govorili o predmetu: Mladina in javno življenje. Naglasili smo, da se mladina mora zanimati za javno življenje. Toda, kdor hoče v javnem življenju uspešno delati in s tem koristiti narodnemu občestvu, se mora zato pripraviti.

Ko fant zapusti šolo, mora šolanje nadaljevati. Seveda s tem ni rečeno, da mora iti še v kake druge šole. Velika večina kmečkih fantov bo ostala doma. Nadalnje šolanje obstoji v tem, da se sam nadalje izobražuje. Sredstva za nadaljnjo izobrazbo so predvsem: **dobra knjiga in časopis, nadalje katoliške prosvetne organizacije, razni tečaji in prireditve, tesna povezanost s Cerkvijo.**

Knjiga in časopis širita kmečkemu mladcu duševno obzorje. Mnogim koroškim slovenskim fantom in dekletom, ki so v zadnjih letih končali ljudsko šolo, bodo gotovo slovenske knjige in slovenski časopisi delali težave. Nemška raznarodovalna šola je storila mnogo zla. Toda ne obupati. Z ljubeznijo do materinega jezika vzemite fantje in dekleta slovensko knjigo in časopis v roke. Brihtna slovenska glava bo premagala vse težkoče. Knjiga vam bo postala ljub prijatelj, svetovalka v mnogih važnih vprašanjih, na katere drugače ne bi našli odgovora.

Seveda ni vseeno kaj beremo. Niso vse knjige in vsi časopisi enako dobri. Mnogo je knjig, kjer se v lepo oblikovanih stavkih skriva strup, ki sicer ne naenkrat, ampak polagoma zastrupi in uniči one dobrine, ki nam morajo biti svete, namreč vera in pravica. Moderno brezboštvo je zvito. Ne trdi naravnost, ni Boga, ampak hoče najprej omajati v človeku temelje, na katerih sloni vera v Boga. Eden takih temeljev je čistost. Ko je ta temelj zruhan, ali celo zrušen, potem nujno sledi padec v nevero. Njavno propaden človek si namreč ne želi Boga, ker se boji sodbe, zato začne Boga tajiti. Torej pozor predstrupom v obliki raznih romanov in povesti, kjer se greh prikazuje v luči in se zagovarja zmotna načela.

Ne berimo le povesti in romanov, marveč vzemimo v roko tudi druge poučne knjige. Zanimajmo se za zgodovino. Slovenci moramo poznati svojo preteklost. Nasprotniki slovenskega naroda trdijo, da nimamo zgodovine. Imamo jo. Lepa in slavna je. Na naših tleh stoji starodaven spomenik naše preteklosti — knežji kamen pri Gospej Sveti. Iz poznanja naše preteklosti, iz bojev za staro pravdo, za vero v dobi turških vpadov (Miklova Zala), bomo črpali novih moči v boju za svoj obstanek. Nadalje vzemimo v roke življenjepise naših velikih mož, v katerih pravi pesnik:

„Kar mož nebesa so poslala, da večnih nas otmo grobov, vse mati kmečka je zibala, iz kmečkih so izšli domov.“

Imamo mnogo zaslužnih mož, katerih imena se bleste kot svetle zvezde na pozornici našega narodnega dogajanja. Anton Martin Slomšek, škof in narodni preporoditelj, Andrej Einspiler, Matija Majar-Ziljski, Anton Janežič, France Prešeren, Ivan Cankar in še, in še, dolga vrsta jih je, ki so slovenskemu narodu kazali pota k lepši prihodnosti. Ko bomo čitali življenjepis svetniškega Slomškega, ali ne bo slaherno pošteno, za vse dobro vneto srce slovenskega fanta in dekleta, hitreje bilo ob njegovih življenjskih nauk. Kako lepi so: „Vrli Slovenci, sveta vera, bodi vam luč, materni jezik ključ do zveličanske in narodne omike.“ Ali: „Kdor svoj materni jezik zavrže ter ga pozabi in zapusti, je zmedenemu pijancu podoben, ki zlato v prah potepta in ne ve, koliko škodo si dela.“ — Ob takih vzgledih naj slovenska mladina oblikuje svojo osebnost ter se tako vrašča v narodno skupnost kot njen oživljajoči člen.

V časopisu ne zasledimo zgolj dnevnih senzacionalnih novic. Citati je treba tudi članke načelne in gospodarske vsebine. Koliko zanimivih načelnih člankov, in koliko upoštevanja vrednih gospodarskih člankov, prinaša vsaka številka „Kronike“! Citati je treba pazljivo in s premislekom, da se prečitana tvarina vtisne bolje v spomin. Ko čitamo poučno knjigo, ali leposlovno knjigo, kak važen članek načelne ali gospodarske vsebine in naletimo na kako važno misel ali nauk, si to izpišemo v notes. Ob priliki bo vse prav prišlo. Na ta način si boste obogatili duševno obzorje in si nabrali zakladov za življenje, ki jih noben tat ne more ukrasti.

Marsikje so še hranjene knjige Mohorjeve družbe. Fantje in dekleta, poiščite jih. Ob lepi slovenski besedi, ki lahko sedaj neovirano žubori, se navdušujete za slovenske ideale. Zimski večeri, ko so vsi člani družine zbrani ob družinskem ognjišču, naj bodo nekaka slovenska nadaljevalna šola. S čitanjem dobrih slovenskih knjig se izobražujete fantje, vi bodoči voditelji družin in nosilci javnega življenja, pa tudi dekleta, bodoče matere in vzgojiteljice novega slovenskega rodu.

Za mlade mamice: Telesni razvoj, utrjevanje in igranje dojenčka

Poleg že omenjenega polaganja otroka na trebušček, da uri svoje mišice, pride v poštev kot prva vaja dviganje nogic, kadar leži otrok na hrbtu. Dvigamo jih tako visoko, kot je otroku prav. Nato mu položimo roko pod lopatice, primemo z drugo roko noge ter ga tako dvigamo in spuščamo. Po večkratni vaji se vratne mišice otroku tako utrjujejo, da mu glavica sama visi v zraku. Če leži otrok na trebuščku, ga dvignemo za nogice tako, da napravi samokolnico, pri čemer se s komolci opira in dviga glavico. Nato ga primemo z eno roko pod prsnim košem, z drugo pa za noge in ga dvignemo, nato pa zopet počasi spuščamo v prvotno lego.

Poleg teh vaj uporabljamo za utrjevanje otroka predvsem svež zrak. Vendar ni priporočljivo iti z novorojenčkom na sprehod, posebno če je huda zima. Slabe posledice pri utrjevanju dojenčka z mrzlo vodo se sicer ne pokažejo takoj, a ko pridejo, nam povzročajo nemalo skrbi. Zato se vedno držimo pravila: vse ob svojem času in ne silimo narave, da bi preskakovala naravne stopnje razvoja.

Nadvse čudno je, da si starši pri otrocih žele vse drugo prej kot otroka. Skoro vsaka mati želi, da bi bil njen otrok duševno bolj razvit, kot drugi otroci, in da bi jih v vsem prekašal. Ne vedo pa tega, da je otrok, če gre njegov razvoj po naravni poti naj-večji zaklad družine.

Velika ovira pri rednem uvajanju v življenje je za otroka njegov oče. Ves dan je v službi in ko pride zvečer domov in otrok že spi, hiti k njegovim posteljici in ga hoče videti. Mati mu sicer brani, a on jo zavrne češ: „Nekaj pa moram tudi jaz imeti od svojega otroka.“ Pri tem se otrok zbudi in oče ga ves srečen vzame v naročje. S tem je oče v svoji slepi ljubezni uničil otroku za razvoj prepotrebno spanje. In če se to večkrat ponavlja? Čemu se potem čudimo, da je otrok bled in da zastaja v rasti? Glejmo torej, da se otroku ne kratijo pravice, ki mu pripadajo, pa bomo tudi mi z njim zadovoljni.

V enajstem mesecu se že razodeva značaj otroka in pametni starši morajo previdno in smoterno vzeti vajeti v roke ter otroka razumno voditi. Slaba nagnenjaje treba zavirati, dobre strani pa razvijati, da bo nekoč iz otroka dober in značajan človek. Mati in oče morata biti v prepovedih in dopustitvah dosledna. Otroku je treba ustreči, če dostojno prosi za kaj, kar je koristno ali pa vsaj, kar ni škodljivo. Nikakor pa nesmemo biti dovzetni za otrokovo kričanje ali brčanje. Na ta način naj se otroku nobena želja ne izpolni. Telesnih kazni pri otroku ne uporabljamo, predvsem pa še v zgodnjih letih. Zaleže naj odločna in jasna beseda. Vsa prej omenjena navodila naj se uporabljajo pri vzgoji otroka v prvem letu.

Ob koncu je potrebno, da vas opozorim še pred prezgodnjim navajanjem otroka na nočno posodo. Otroka navajamo na nočno posodo še le takrat, ko je njegova hrbenica tako razvita, da lahko brez škode prenese pokončno lego.

In končno še nekaj o igračah. Igrače so prvi vir otrokovega spoznanja, zato moramo biti pri izbiri igračk previdni. Prve otrokove igrače so njegov prstki in ročice. Z njimi se igra tako, da jih odpira in zapira, približuje, pa zopet odmika. Drugih igračk v začetku ne potrebuje, ker jih ne pozna. Ko mu postanejo roke dolgočasne si sam poišče drugih igračk. To so navadno gumbi na odejici ali razni trakovi njegove obleke ter podobno. Šele po tem je čas, da damo otroku igračko v roke. Pri izbiri igračk moramo paziti predvsem na to, da je igračka gladka, ne pretežka in prevelika, barva naj bo stal-

na in ne otroku škodljiva, ker moramo računati s tem, da jo bo otrok nesel k ustom, pa če bomo še tako pazili nanj. Ne mislite, da želi otrok kakih prav posebnih in umetnih igračk. Čim preprostejša je, tem bolj mu je pri srcu. V začetku ima otrok veliko veselje s trganjem papirja, toda pri tem moramo dobro paziti, da ga ne nese v usta, ker bi se utegnil z njim zadušiti. Za papirjem so primerne žogice, ropotuljice in različne škatle iz lepenke, ki pa pridejo v poštev šele v drugem letu otrokovega življenja.

VNETJE SLEPIČA

V zvoniku farne cerkve se je oglasil najmanjši zvon navček-znanilec smrti. Vaščani so obstali sredi dela, se pokrižali in zmolili Očenaš za večni mir umrlega zemljana.

„Kdo je neki umrl?“ so ugibali ljudje. Prešetali so usodo vseh, ki so zadnje čase bolehal, in ugotovili, da so še vsi živi.

„Hej Mica, ti mnogo hiš obredeš, ti gotovo veš, kdo je zapustil ta svet, da mu v naši fari zvoni navček“, je vprašal boter Tone Branjevko Špelo, ki je po vasi od hiše do hiše prodajala sadje in razno drugo blago.

„I seveda vem“, je odvrnila Špela, ki se ji je dobro zdelo, da se je Tone na njo obrnil po novice. Že se je okrog obeh zbrala gruča radovednežev, ki je vedno bolj rasla. Špela je začela pripovedovati:

„Ravnokar sem bila pri Torkarju v sosedni vasi, naši podružnici, pa sem zvedela žalostno vest. Vsi gotovo poznate Torkarjevega Francelja, ki je kot ljudskošolski učencek čela leta ministriral v farni cerkvi. Predlansko jesen je šel v mesto v latinsko šolo, da bi po želji matere postal enkrat duhovnik. Obiskoval je sedaj drugo gimnazijo in bil zelo priden. Stanoval je v mestu pri neki daljni sorodnici. Ko se je vrnil po božičnih počitnicah nazaj v mesto, je po noči s srede na četrtek kar naenkrat začel stokati, da ga boli v trebuhu na desni strani. Treslo ga je, čeprav je bil dobro pokrit. Gospodinja mu je pogrela opeko in mu jo dala na trebuh. Proti jutru se mu je dvignilo in začel je bljuvati. Nato mu je malo odleglo, da je zaspal.

„Gotovo ima gliste“, je menila zjutraj gospodinja mu dala čebule in skuhalo iz nekih rož in gorskega mahu čaj, ki ga je Francelj čez dan pil. Bolelo ga je sicer še vedno v trebuhu, posebno, če se je premaknil, vendar prehudo ni bilo, pa tudi gliste se niso pokazale.

V petek je bilo stanje isto. Ko je poskušal iti na veliko potrebo, ni šlo. Gospodinja mu je skuhalo čistilni čaj, dodala še malo grenke soli in olja, češ to ga bo že izpraznilo. Francelj je zaužil čaj. Po črevesju se mu je začelo nekaj pretakati, zavijalo ga je, trebuh se je še bolj napel, včasih se mu je

zdelo, da se nekaj v njem trga, toda do izpraznitve ni prišlo.

V soboto dopoldne ga je prišel obiskat njegov profesor. Takoj ob prihodu je opazil, da je Francelja bolezen zelo vzela. Obraz je imel bledo-siv, ustnice suhe in plave, oči vdrite. Dihal je hitro in površno, tuitam pri tem zastokal. Od časa do časa se mu je začelo kolcat. Profesor je videl na prvi pogled, da je bolezen zelo resna. Oštel je gospodinjo, zakaj še ni poklicala zdravnika, in sam pohitel, da ga pokliče.

Zdravnik je prišel, ugotovil vnetje trebušne mreže, ki je nastopilo po njegovem mnenju verjetno radi razpočenega slepiča, in poslal po rešilni voz, da odpelje Francelja v bolnišnico.

Čez eno uro je bil Francelj že v bolnišnici, takoj nato pregledan in operiran. V trebušni votlini je kirurg našel razpočen slepič, okrog njega pa vse polno gnojne tekočine, ki je zelo neprijetno dišala. Gospodinji, ki je čakala v čakalnici na izid operacije, je izjavil, da je bolezen zamujena in da ni nobenega upanja na ozdravljenje.

V nedeljo je Francelj umrl. Domači so izvedeli za bolezen in smrt šele v ponedeljek, ker so snežni zameti ovirali promet in potrgali brzojavne žice. Franceljevo truplo bodo pripeljali danes iz mesta, jutri pa bo po sv. maši pogreb.

Slepič (appendix) je privesek slepega črevesa in se nahaja ob prehodu tenkega črevesa v debelo črevo, in sicer na desni strani trebuha na sredi med popkom in desno kolčno kostjo. Vnetje slepiča (appendicitis) povzročijo navadno gljivice (mikrobi), ki pridejo v tkivo slepiča včasih s krvjo po prestanem vnetju nebnic ali angini, včasih pa naravnost iz črevesa. Zato vnetje slepiča zdravniki tuintam imenujemo trebušno angino. Med zdravniki je splošno znano, da imamo v letnih dobah, ko je več angin v ustih, kmalu nato tudi večje število vnetij slepiča. Včasih sproži to vnetje slepiča radi pritiska na mehko okolno tkivo tudi kakšen tujek, ki pride slučajno v slepič, na pr. peška črešnje ali češplje, otrdeli koščki človeškega blata itd. Slepič se radi tega vname,

in začne gnojiti. Če ni prej zdravniške pomoči, gnoj po par dnevem gnojenju (pri otrocih včasih že prvi ali drugi dan) prodre skozi ovojnico slepiča. Slepič počni in gnoj se razlije v trebušno votlino, kjer povzroči navadno vnetje trebušne mreže, bodisi samo v bližini slepega črevesa ali pa cele trebušne mreže. Ako je vnetje samo omejeno, se navadno da pozdraviti, ako pa je prešlo na celo trebušno votlino, navadno nastopi smrt.

Vnetje slepiča je šele nekako zadnjih 50 let dobro znano. Prej so navadno govorili, da so se bolniku čreva zmešala, kar je za večino bolnikov pomenilo smrt. Sedaj imamo za pravočasne primere vnetja slepiča izvrstna zdravila: operacija in zdravljenja s sulfonamidi, tako da redko kdo umre radi vnetja slepiča.

Kdaj pa je pravočasno pri vnetju slepiča? Dokler ne počni slepič in dokler ne nastopi vnetje trebušne mreže. Pa še v teh primerih je s pomočjo noža, sulfonamidov in seruma marsikdaj mogoče rešiti bolnika, če ni že preveč izčrpan.

Kako naj spozna bolezen preprost človek, da bo mogel pravočasno poklicati zdravnika? Čeprav slika pri vnetju slepiča ni vedno enaka, včasih lahka, drugič zelo težka in nagla, imamo vendar pri veliki večini vnetij slepiča sledeče znake:

1. Bolečina na desni strani trebuha na sredi med popkom in desno kolčno kostjo. Večinoma bolniki sami točno pokažejo z roko mesto, kje jih najbolj boli. Te bolečine so bodisi stalne, ali pa samo, če se bolnik napenja ali ako pritisne z roko na dotično mesto. Hud pritisk se ne sme izvajati, ker pri tem lahko slepič počni. Pri preiskavi mora bolnik ležati na hrbtu, spodnje okončine mora imeti upognjene v kolkih in v kolenih, ter dihati z odprtimi ustmi, tako da je trebuh mehak. Trebuh mora biti seveda odgrnjen.

2. Povišana telesna toplota, pod pazuho navadno 37,5—39° C, v danki pa 1—2° več.

3. Bljuvanje ali vsaj dviganje (nagnenje k bljuvanju).

4. Bolniki, ki imajo vnetje slepiča, so navadno zaprti.

5. Trebuh je večinoma malo napet.

Čim kdorkoli v domači družini toži, da ga boli na desni strani v trebuhu, da mu gre na bljuvanje, da mu je vroče, so to opozorilni (alarmni) znaki za vnetje slepiča in je treba takoj poklicati zdravnika ali pa bolnika odpeljati v bolnišnico (ne hoditi peš!). Vsako čakanje pomeni povečanje nevarnosti in večjo verjetnost smrti.

Dokler ne pride zdravnik, mora bolnik ležati v postelji (ne hoditi okrog!). Da se mu lahko nekaj žlic kamilčnega ali lipovega čaja, na desno stran trebuha hladne obkladke, drugače pa nikakšnih zdravil.

V nobenem primeru se ne sme dati bolniku čistilno sredstvo na usta, ker to lahko povzroči razpočenje slepiča. Tudi vliva (klistira) se ne sme dati brez odredbe zdravnika, kakor tudi ne olajševalnih sredstev (na pr. opij), ker taka sredstva zakrijejo pravo sliko bolezni, tako da se je zdravniku potem težko znajti.

Ni življenjsko nevarno, če na pr. pri revmatizmu domači poskušajo razna zdravila, pri vnetju slepiča pa je vsako preizkušanje raznih domačih zdravil lahko škodljivo, zato je treba čimprej poklicati zdravnika.

POD LIPO

„V Koroški Kroniki ste brali, da je bil začetek letošnjega leta za avstrijsko državo, izrednega pomena. Vesile so namreč uradno priznale avstrijsko državo, njenega izvoljenega predsednika dr. Rennerja in na podlagi volilnih izidov sesavljeno vlado pod predsedstvom inž. Figla. Tako je avstrijska država zopet postala mednarodno priznana država in je verjetno, da bo prej ali slej tudi sprejeta v novo ustanovljeno Zvezo združenih narodov. Mimo tega dogodka tudi Slovenci na Koroškem ne moremo iti, ne da bi se nekoliko pri njem pomudili in se vprašali, kakšne posledice ima priznanje avstrijske države za nas.

Slovenci na Koroškem nismo samo sinovi slovenskega naroda, ampak tudi podaniki avstrijske države. Kako se bo vprašanje meje uredilo v mednarodnih pogodbah, je stvar bodočnosti, mi pa živimo tudi že danes. Zato moramo ugotoviti, kakšno je stanje danes, kake pravice in kake dolžnosti nam nalaga sedanost.

Ker se po svoji narodnostni pripadnosti razlikujemo od ostalih avstrijskih državljani, smo Slovenci na Koroškem kakor tudi ostali po štajerski in po drugih zveznih deželah živeči Slovenci narodna manjšina. Ko je predsednik Združenih držav Wilson med prvo svetovno vojno razglasil 14 točk, med katerimi je bila tudi točka o samoodločitvi narodov, je v načelu zmoglo narodnostno načelo pri ustanavljanju držav. Tako je razpadla avstroogrška monarhija in so jo nasledile takozvane nasledstvene države. Ven-

dar je bilo značilno, da tudi te države niso bile zgrajene na dosledno izvedenem narodnostnem načelu. Tako sta že naziva novih držav „Češkoslovaška“ in pa „Kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev“ dokazovala, da žive v teh državnih oblikah več narodov. Razen tega so povzročili zgodovinski, vojaški, gospodarski in politični oziri, da nove državne meje niso potekale vzporedno z narodnostnimi mejami niti tam, kjer so bile narodnostne meje še bolj ali manj jasno začrtane. Tako se je izkazalo, da so imele skoro vse države po svetovni vojni v svojih mejah pripadnike tujih narodnosti. Da bi se zaščitila mnogokrat slovesno priznana pravica narodnih manjšin do lastnega kulturnega življenja, so sklenile države več mednarodnih pogodb o zaščiti narodnih manjšin, ki pa so ostajale redno samo prazna beseda. Glavna vsebina teh mednarodnih določb o zaščiti manjšin je bila:

1. priznanje popolne svobode zasebnega in javnega bogoslužja;

2. enakost pred zakonom, predvsem enak dostop do javnih služb in časti;

3. svoboda uporabljanja katerega koli jezika v zasebnih, trgovskih in verskih zadevah, v tisku in zborovanjih, razen tega olajšave v rabi materinskega jezika pred sodišči;

4. enaka svoboda za ustanavljanje in upravljanje zasebnih dobroteljskih, verskih in socialnih ustanov in šol ter ostalih vzgojnih ustanov;

5. ustanavljanje javnopравnih ljudskih šol z manjšinskim poučevalnim jezikom v krajih in okrajih, kjer so manjšine sorazmerno številno zastopane;

6. od denarja, ki ga izdajajo javnopravne družbe iz javnih sredstev (država, dežela, občina) za verske, dobroteljske in vzgojne namene, naj dobi odgovarjajoči del tudi manjšina.

Če primerjate s tem pravice, ki smo jih mi uživali vsaj nekaj časa v nekdanji republiki in pravice, ki jih uživamo danes, moramo ugotoviti, da nam pripada še marsikaj. Ker je predmet preobširen in za nas življenjskega pomena, se bomo o teh vprašanjih še večkrat pomenili. Za danes nam vam samo še navedemo, kaj je nemška manjšina v nekdanji Češkoslovaški zahtevala zase. Zahtevali so: 1. popolno enakopravnost in enakopravnost Nemcev s Čehi; 2. priznanje nemške skupine kot javnopravne osebe; 3. priznanje nemške naselbine; 4. zaščito Nemcev izven nemške naselbine; 5. popravilo vseh krivic, ki so jih Nemci utrpeli po letu 1918. kakor tudi poravnava vse prizadete škode; 6. nemško samoupravo v nemški naselbini; 8. svobodo političnega prepričanja.

Upamo, da bodo izkušnje bližnje preteklosti imele toliko vpliva na sedanost, da bomo našli v naši deželi vsaj znosno pot za sožitje obeh narodnosti. Če smo in če bomo pokazali na kako svojo rano in težavo, imamo do tega pravico, ker smo morali dovolj dolgo molčati in trpeti pod nacističnim pritiskom, ki nas je hotel pregnati iz naše zemlje ali pa ponemčiti. Toda tega ne delamo zaradi tega, da bi otežili sporazum in sodelovanje, ampak da bi doprinesli svoj delež za izdelavo pravičnega temelja, ki bo

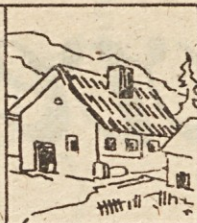
plodno sožitje šele omogočil. Popolnoma razumemo, da ni lahko preboleti izgube osrednjega in vodilnega stališča, ki so ga imeli Nemci v nekdanji monarhiji, toda tudi nam ne sme nihče zameriti, če enkrat povemo, da so bile nekdanj in so še sedaj naše pravice skopo merjene. Lahko si predstavljamo, da zastopniki angleških oblasti začudeno opazujejo naše pritožbe, češ saj itak uživamo vse pravice in svoboščine. Pri tem se seveda ne zavedajo, da je njihov sistem vladanja povsem drugačen od nemškega. Koder prevzamejo Angleži vrhovno oblast, se ne vmešavajo v notranje narodnostne, kulturne in verske zadeve. Zadovoljujejo se s vplivom v gospodarstvu in politiki. Pri nas pa je položaj drugačen. Vedno je Nemce vabil na jug. Zato nam ne sme nihče zameriti, če zahtevamo najprej dejanj, da bomo mogli verjeti vsem lepim besedam, ki so nam jih ob volitvah govorile politične stranke in vsem izjavam, ki so jih dajali deželni predstavniki.

Tako je, so pritrjevali vaščani, ko so se razhajali. Kdaj bomo spet doživeli slovenske napise po naših vaseh in postajah, kdaj bodo naše občine zopet uradovale v slovenskem jeziku? In še toliko tega jim je bilo na srcu, kar jih je bolelo. Če pa svoje bolečine povedo, jih razvpijejo, da kalijo mir, v deželi. Seveda, če bi vse potrpehli in se dali zbrisati s te zemlje, potem bi bil že mir v deželi, toda mir, kakršen vlada na pokopališčih. In zgodovina bi jim zapisala na grob: Izdajalci, ki ste zatajili podedovano posest in je niste očuvali za svojo mladino. Toda kljub težkemu stališču njihove glave ne klonijo. Treba je spet zavihati rokave in prijeti z nova za delo, da bodo lahko sami in njihovi otroci živeli kot to, kar so.

Naše gospodarstvo

Kmetijska strokovna izobrazba

III.

V kmečki poklicni šoli, ki smo jo zadnjih obravnavali, dobila kmečki fant in dekle nekaj temeljnih, osnovnih naukov za svoj bodoči kmečki poklic. Vendar je pa ta izobrazba za težke naloge kmetijskega gospodarjenja in gospodinjstva mnogo preozka in preveč pomanjkljiva. To nam bo takoj jasno, če le nekoliko natančneje presodimo vprašanje, pred katere je postavljen kmečki gospodar ali kmečka gospodinja, kadar se loti gospodarjenja na kmetiji.

Preudarimo najprvo značaj povprečne, srednje slovenske kmetije! Takih kmetij je na Koroškem največ. Po velikosti in obsegu res da niso razsežne, a po svojem nogu res sestavo sô začuda zamotane in iz raznolikih panog sestavljene (komplicirane). Naš tip kmetije se v splošnem ne približuje po svojem gospodarskem sestavu (strukturi) posebnim ali specialnim oblikam kmetijskega obrata. Naša kmečka gospodarstva niso niti izrazito poljedelskega niti gozdarskega, niti živinorejskega, še manj recimo sadjarskega ali vrtnarskega značaja. Sicer sadjarskega ali vrtnarskega značaja. Sicer povprečni tip slovenske kmetije na splošno po vsej slovenski zemlji, — na Koroškem pa še posebej — rahlo nagiba v živinorejsko smer; vendar pa v specialnih kmetijskih panogah, kjer bi vse ostale gospodarske panoge igrale izrazito podrejeno vlogo, ne moremo pri nas govoriti. Naš kmet res ocenjuje trdnost in obsežnost kakega grunta po tem, koliko glav živine se redi na tisti kmetiji. A v isti sapi, ko govori o številu glav goveje živine, ima v mislih ustrezno razsežnost njiv, gozda, sadovnjaka in drugih sestavnih delov kmetije.

Tip naše kmetije je torej v splošnem tip mešanega gospodarstva. To je tip kmetije, na kateri ljudje gojijo vse glavne panoge kmetijstva. Izvzete so le tiste kmetijske panoge, katerim lega in podnebje v deželi nogo, katerim lega in podnebje v deželi nogo, katerim lega in podnebje v deželi nogo. Za očividno ne prija in zato ne uspevajo. Za Koroško velja to o vinogradništvu.

Za poklic, v katerem mora človek obvladati toliko različnih strok, je prav gotovo potrebna strokovna izobrazbenost v vseh strokah. Zato pa priprava za kmečki poklic ni zadostna, če mladina obiskuje le kmečko poklicno šolo, čeprav dobi „prakso“ doma pri očetu in materi. Ta „praksa“ namreč je ravno največkrat velika ovira pri gospodarskem napredku naših domačin. Kmečki človek je že po svojem bistvu, pa tudi po svojem poklicnem zaposlenju konservativen (po slovensko bi dejali: starokopiten). Ta

konservativnost ima svoje velike prednosti in svoj nesporni pomen, dokler in kjer je v pravih mejah. Samo pomislimo, kam bi že prišli Slovenci na Koroškem, ko so tisočletni sosedje močnejšega in po ponemčevanju, stremčega sosedu, če bi ne bilo tu kmečkega ljudstva, ki se krčevito drži svojega v jeziku, navadah in običajih, ljudskem izročilu itd. Tu je „starokopitnost“ blagodejna in pozitivna lastnost.

Toda starokopitnost v gospodarskih in strokovnih rečeh je nekaj drugega! Tu pa ni na mestu. Svet okrog nas kar skokoma napreduje. Kam bi prišel kmečki stan, če bi se gospodarji danes držali istega načina gospodarjenja, kakor njih predniki pred 100 leti! Nemogoča stvar! V gospodarstvu je treba s časom naprej — ali pa te kolesa napredka zmeljejo. Mladi kmečki rod bodočih gospodarjev in gospodinj se mora pripraviti za prihodnost, ne pa na preteklost. Zato mora še v posebne strokovne kmetijske šole, kjer se temeljito izobrazijo za bodoče naloge svojega poklica.

Strokovna kmetijska šola

O tej za kmeta prevažni šoli bomo morali še temeljiteje spregovoriti kdaj pozneje. Danes bomo naglasili samo nekaj načelnih vprašanj.

Prvo tako vprašanje je načelo, ki bi nam vsem moralo postati vodilno, dokler ga ne dosežemo. Glasi se: **Vsak bodoči kmečki gospodar in gospodinja morata obiskovati in dovršiti kmetijsko in gospodinjstvo strokovno šolo.** Načelo zadostne poklicno-strokovne izobrazbe mora prodreti tudi za kmečki poklic — kakor velja za ostale poklice. Dokler tega ne dosežemo, bo kmečki stan capljal daleč za drugim stanovi in bo stalno predmet izkoriščanja in zapostavljanja. Te zahteve pa kmečki stan tako dolgo ne bo dosegel, dokler je ne bo samo enoglasno terjäl od merodajnih činiteljev.

Drugo načelno vprašanje je ono o duhu in ustroju kmetijskih in kmetijsko-gospodinjstvih šol. Te šole morajo biti tako urejene in tak duh morajo vladati v njih, da bo kmečka mladina po njih dovršitvi kmečki poklic, svoj dom in rodno zemljo bolj ljubila kot prej, čeprav si bo na šoli pridobila večjo izobrazbo — oziroma ravno zavoljo tega. Večja izobrazba ne sme mladine voditi proč od doma, ampak z vso močjo nazaj domov. Da se to doseže, morajo biti te šole natančno prikrojene za kmetijsko-gospodarske razmere svojega okraja in na

njih mora vladati tak duh, kakor v stanovsko zavedni in verni kmečki hiši.

Velike šolske kmetije z najvzornejšimi veleposestniškimi gospodarskimi napravami so poseben psihološki (dušeslovni) problem. Z gospodarske strani jim ni mogoče oporekati, a s psihološke vsekakor! Imajmo vedno vred oči, da so in morajo biti kmetijske šole pač šole, ne pa samo vzorna velepo-

Delavec je vreden svojega plačila

Dan za dnevi beremo v časopisih poročila, kako so v tej in oni državi izbruhnile velikanske delavske stavke in kako delavci napovedujejo še nove. Ne smemo misliti, da gre pri teh stavekah samo za določene politične cilje nekaterih političnih strank, ali morda celo ene same politične stranke. Prav gotovo te velikanske stavke niso brez političnega ozadja, toda glavno gibalno teh obsežnih mezdnih gibanj pa je brezdvoma vprašanje primerne delavske plače; gre za vprašanje kruha milijonskih delavskih množic. Sodobno svetovno gospodarstvo je danes med seboj tesno povezano in ameriške stavke bodo imele tudi za evropsko gospodarstvo velike posledice. Tako vidimo, da je danes delavsko vprašanje bistven in glavni del socialnega vprašanja in je v ospredju ter predmet splošnega ljudskega zanimanja. Bodoča oblika človeške družbe je zelo, zelo odvisna od tega, kako bo ugodno upravičenim delavskim zahtevam in potrebam.

Od kod drugod kakor iz svojega zaslužka črpa delavec sredstva za lastno preživljanje in za preživljanje svoje družine. Če je zaslužek skromen ali pa nezadosten trpi delavska družina. Videli smo, kako so si delavci v tej stiski skušali pomagati. Kjer je bil možev zaslužek premajhen, je priskočila na pomoč še žena. Stopila je v službo in postala tovarniška delavka. Toda s tem se težka tiska v družini ni znatno omilila, v pravem oziru pa je družina utrpela strašno škodo. Otroci so bili oropani materinske ljubezni in družinske vzgoje, postali so sami sebi prepuščeni, vzgajala jih je cesta. Strahotne posledice take vzgoje danes doživljamo. Nič bolje ni bilo v uradniških družinah.

Pri obravnavanju delavskega zaslužka, pri določanju višine delavske plače ni treba nobenega skrajnostnega navijanja in hujskanja, ampak treba je to zadevo vzeti v obzir

sestava. Sola pa zahteva tak kmetijski obrat, da bo podoben srednji kmetiji. Učence in učence ne smeta dobiti vtisa, da je doma pač vse zanič in da se sploh doma na „tisti revščini“ ne spleča kmetovati.

V vzgojnem oziru mora biti šolsko življenje odsev lepo urejenega, pristnega družinskega življenja v kmečki hiši. Kar velja za velike vrednote doma (versko življenje, molitev, poštenje itd.), to naj tudi šola skrbno goji.

Tretja načelna zahteva našega kmeta pa je, da morajo strokovne kmetijske šole za slovensko mladino biti slovenske. Na njih mora vladati naš jezik, ki se mu po demokratiških načelih priznava enakopravnost v deželi. Pa ne samo jezik, tudi vsa vsebina šolskega dela in življenja mora biti prepajena z našim narodnim duhom in izročilom. Iz strokovnih kmečkih šol naj se vračajo na svoje domove narodno zavedni kmečki fantje in dekleta, ne pa narodni odpadniki in janičarji.

kot krščansko dolžnost, ki jo imamo do svojega bližnjaka. Papež Pij XI. je izdal znamenito okrožnico „Quadragesimo anno“. Ta okrožnica se v glavnem peča z delavskim vprašanjem. Glede delavske plače je postavil načelno zahtevo, da mora biti delavska plača zajamčena, zadostna za primerno preživljanje delavca in njegove družine, biti mora tolikšna, da si more delavec iz plače še nekaj prihraniti, da si lahko, če je varčen in gospodaren, ustvari lasten domek in si zbere vsaj skromno premoženje.

Razmislimo nekoliko ta odstavek. Najprej mora biti plača delavcu zajamčena. To se pravi, da ne sme biti gospodarjevi samovoljno prepuščeno, da odmerja delavcu kakršnokoli plačo. Znana resnica je, da noben kapitalist in noben delodajalec ne bo sam od sebe svojemu delavcu dal niti groša. Za vsak groš se mora delavec boriti. V tej borbi pa je razmerje med silami zelo neenako, delavec in nameščenc sta na slabšem. Rekli pa smo že, da mora biti prva skrb prave ljudske države, skrb za blaginjo državljanov. Kjer država vidi, da je blaginja ogrožena, ima dolžnost in pravico, da poseže vmes in posreduje v prid tistemu, ki je ogrožen. Odveč je dokazovanje, da je delavska plača za blaginjo velike važnosti. Zato ima država pravico, da določi tisto najnižjo plačo, ki je zadostna za nujni življenjski trošek delavske družine. S tem se zavaruje delavcu vsaj skromno preživljanje. Pod to najnižjo mero gospodarji plač ne smejo zniževati. Seveda ni s tem rečeno, da plače ne morejo biti višje, ali pa, da naj se delavcem plačuje samo zakonito dovoljena najnižja meza. Zadeva svobodnih delavskih strokovnih organizacij pa je sedaj, da preprečuje zlorabe te minimalne mezde in zavarujejo delavcu eksistenčni minimum (nujni življenjski trošek) na primerni višini. Zato je ena naših prvih zahtev tudi ta, da se delavcem vrnejo in varujejo svobodne strokovne organizacije, ker te so najuspešnejše jamstvo za delavske plače.

Še nekaj naj opozorimo, ko že govorimo o državi. Danes je država že eden izmed glavnih delodajalcev. Ne moremo trditi, da je država povsod vzoren delodajalec.

Plača pa mora biti tudi zadostna za primerno življenje. Naglašamo: zadostna za primerno življenje. Pojm primerne preživljanja je gotovo različen, kakor so različne kulturne in življenjske prilike v raznih državah in deželah.

O sv. Janezu Krstniku beremo, da se je preživljal z medom divjih čebel in s koblicami, oblačil pa se je v kamelino kožo. Človek živi tudi ob čebuli, kruhu in vodi, toda nihče ne bo trdil, da je tako preživljanje primerno in človeka vredno.

Primerno preživeti sebe in družino se pravi, dajati družini zadostno in tečno hrano. Delavec mora uživati tako in toliko hrane, da si nadomesti potrošene delavske sile in množi telesno moč. Otroci morajo dobiti dovolj tečne hrane, da se normalno in lepo telesno in duševno razvijajo. Lačen ne sme biti nihče.

Primerno, preživeti družino se pravi imeti tudi tako družinsko stanovanje, ki ustreza zahtevam preproste udobnosti, imeti družino primerno in dobro oblečeno. Papež povdarja, da morajo imeti delavci zadostne plače, da si morajo nabaviti tudi dobrine in pripomočke, ki jih nudita sodobna civilizacija in tehnika. Dudi delavec mora priti do kulturnega razvedrila, do časopisa, lepe knjige, do radija, do gledališča, ki ni samo luksus za petične ljudi, temveč Tmajo do njega pravico tudi preprosti ljudje oz. delavci, da spoznajo in uživajo dela velikih umetnikov. Do teh kulturnih užitkov morajo priti, pa ne tako, da se daje dvakrat na leto na spored manjvredna komedija kot „delavska predstava“ po globoko znižanih cenah. Kulturno zaostal delavec je najboljši plen anarhističnih prevratnežev.

Omejili smo se na najnujnejše življenjske potrebe, ki morajo biti zajamčene slehernemu delavcu, tudi cestnemu pometaću.

Doboš torta

Kadar praznujemo kakšen družinski praznik, kakor god rojstni dan, zaroko itd. se gospodinjje kaj radi postavijo s tem, da pripravijo lično in okusno torto. Čeprav si danes pri kuhanju ne moremo privoščiti nikakega razkošja, bi vendar bilo zelo dolgočasno, če bi popolnoma opustile to lepo navado.

Vmešaj 4 rumenjake s 10 dkg sladkorja, da se speni. Iz beljakov pa stepi trd sneg in ga rahlo primešaj istočasno z 28 dkg presejane pšenične moke. Nato vzemi dno tortnega modela (če tega nimaš pa primerno kozico) in speci kolikor mogoče tenke kolobarje ter jih ohladi.

Medtem pa pripravi nađev: Vmešaj 10 dkg masla s 12 dkg sladkorja in enim rumenjekom ter prideni 15 dkg razstopljene in ohlajene čokolade. Pečene kolobarje polagaj drug na drugega a vsakega pomaži s to kremo. Nekaj je moraš prihraniti za na vrh. V ta namen vzemi vrečico za brizganje in napravi na torto lepe okraske. Lahko pa torto tudi obliješ s karamelno glazuro.

Za večerjo:

Krompirjeva juha, sirovi cmoki, fižolova solata

Zrezi 3 žemlje ali 20 dkg kruha na kocke. Nato razgrej košček surovega masla ter zarumeni v njem nekaj čebule in zelenega peteršilja. Nadalje žvrkljaj v 3 osminkah mleka 1 rumenjaki ali žličko jajčnega praška, 25 dkg skute (iz kislega mleka) in nekaj soli. S tem polij žemlje in pusti, da se napoje. Potem primešaj rahlo toliko moke, da lahko oblikuješ lepe za drobno jabolko velike omoke ter jih zakuhaj v slani vreli vodi. Kuhane poberi na pladenj in zabeli z zarumenjenimi drobtinicami. Opomba: Če jih serviraš s kompotom, potem opusti čebulico ter jih kuhane potresi s sladkorjem.

Ženski kotiček

Sladkosnednost ali olika?

Marjanca je še v polsnu segla z roko po uro, da bi videla ali se lahko še nekoliko preteguje v beli posteljici. Ko pa je le napol odprla oči, ji ni bilo več treba gledati na uro, kajti sonce je že sililo skozi polknice.

Bliskovito je bila pokoncu in odprla okna; sonce se je smehljalo na modrem obzorju, da ji je jemalo vid. Moj Bog, koliko lepote nudi eno samo vedro jutro! je pomislila. Toda le za hip je smela postati in občudovati božji svet, kajti v trenutku se je morala obleči, pospraviti sobo ter odhiteti na delo. Zajukala bi od veselja, si zapela pesmico, toda ne, ni časa, hiteti mora. Zakaj je letošnja zima tako lepa? Toliko sonca v zimskih mesecih! Ali so se vremenski bogovi usmili trpečega človeštva in mu pošiljajo sonca, da vsaj ono ogreva njih duše v katerih je idealizem zamrl vsled sovraštva, ki ga je vojna vsejala med narode. Ali pa sonce toliko ljubi angleške „boys“ in skrbi, da jih ne zebe v naši deželi, ker so zadnja leta prebili v vroči Afriki in Italiji...

Tako je Marjanca modrovala. Ne, tako mile zime se ne spominja v vsem svojem življenju. Toda nekaj je, kar jo vznemirja: čas. Saj se ne more niti naspiti, ko pa je tako lepo. Čez dan dela, zvečer se nikoli ne spravi v posteljo, kako tudi, če je od zunaj rajsko mesečna noč, a zjutraj bi hotela s pesmijo pozdraviti mlado jutro, a na žalost mora zopet hiteti. Ko bi človek mogel zaustaviti čas, kadar je srečen, da bi ne hitel naprej in da bi si podaljšal sladke trenutke!

Marjanca je odšla v službo brez zajtrka. Ne morem skuhati kave, ni časa, si je dejala. Saj to ni bilo prvokrat. Bi se že potrudila, če bi lahko napravila takšno kavo, kakor nekoč mamica. Toda danes — piti grenko črno kavo — pač ni tako važno, če ostaneš brez zajtrka.

Odpekotala je po pločniku in premišljevala, da bo tudi poleti večkrat brez zajtrka, ker bo šla rajši na sprehod pred službo, kakor bi vedel, da je dekle še tešča.

Hipoma se je znašla pred gručo avtomobilov. Fantje so marljivejši, kajti že oddaleč so prišli po oskrbo, jaz pa sem tak zaspanček, se je pokregala. Toda morda so zvezdice krive! — „Boys“ so stali na pločniku in pozdravljali po vrsti nekateri po nemško drugi po angleško. Dekle pa je strumno odzdravila „Good morning“.

„Do you like a tea?“ je vprašal zagorel velikan, s kangliko vroče pijače v roki, kakor bi vedel, da je dekle še tešča.

Bi ali ne bi, je oklevala. Sram jo je bilo. Kaj če bi jo videli sosedje, da z vojaki pije čaj. Toda sladki čaj z mnogo sladkorja in mleka... in pa „boys“, ki so tako vljudno čakali na odgovor in stavalji, kateri ji bo smel ponuditi lonček — kdo bi se pa še upiral, že iz vljudnosti ne.

Vzela je lonček in izpila sladko pijačo do dna v veliko veselje svojih gostiteljev, ki so še dolgo zrlji za njo, ko je odbrzela po opravkih.

Kaj je novega v Avstriji

Napredek na področju prevoza preseljenih oseb

Iz radijskega govora vodje oddelka za preseljenice pri britanski vojaški vladi za Koroško, majorja D. J. B. Tenanta dne 9. februarja 1946.

Tri mesece je, odkar sem Vam zadnjič govoril na tem mestu o problemih, ki so v zvezi z preseljenci na Koroškem. Med zimo smo se borili z različnimi težavami kakor mraz, zaledenela in zasnežene ceste itd. Posebno skrb smo povečali, da preprečimo prehlajenja obolenja, kajti če se ta pojavijo po taboriških, tedaj je vse prebivalstvo ogroženo.

Zima se nagiba h koncu. Z zadoščenjem lahko gledamo nazaj na storjeno delo vojaškega in UNRRA-osobja po taboriških. Zdravstveno stanje je zadovoljivo; graditev novih taborišč vzdolž južne meje Avstrije preprečuje, da bi novi prišleci prinesli s seboj pegasti legar in druge nalezljive bolezni na Koroško.

Kurjavo za zimo so si prebivalci taborišč sami pripravili. Letoŕnja k sreči mila zima je omogočila, da so zaloge zadostovale in da so bila taborišča stalno zadostno ogreta.

Število preseljenecv po taboriških se je znatno povečalo. V 16 taboriških živi sedaj preko 25.000 ljudi. Mnogo Korošcev je že mislilo, da bodo ostali vedno tu. Že zadnjič sem vam govoril o problemih in težavah, ki so v zvezi z organiziranim prevozom teh ljudi.

Najprej je treba doseči sporazum z vlada-mi v domovini teh oseb in dobiti njeno privolitev za prevoz nazaj. To ni vedno lahko in v večih slučajih pa sploh nemogoče. Mraz in pomanjkanja stanovanj delata preglavice tudi drugim državam. V mnogih državah so razmere še slabše kakor pri nas. Tudi prehranjevalno stanje je po državah, katerih zavezniki ne oskrbujejo, mnogo slabše. Na vsak način po bomo vložili vse sile, da zmanjšamo število preseljenecv, ki žive na Koroškem.

Med tem pa gre življenje po taboriških dalje. Šole za mlade ljudi, delavnice in industrijske naprave za zaposlitev odraslih, funkcionirajo dalje, čeprav je pomanjkanje materiala. Upam, da je mnogo od vas videlo obrtniške in umetniške izdelke preseljenecv na razstavi v Celovcu pred Božičem. Zamisel in spretnost, ki so jo ta dela kazala, sta presenetila celo nas, ki poznamo življenje po taboriških. Temu delu polagamo največjo važnost, kajti omogočuje preseljencem, da bodo povsod, kamor jih bo še peljala usoda, našli zaslužka z lastnim delom.

Ob koncu bi se hotel še zahvaliti v imenu svojega oddelka deželni vladi, županom in okrajnim uradom za njihovo sodelovanje. Vsi smemo upati, da z našim skupnim naporom ne bo trajalo več dolgo, da bodo taborišča prazna.

Novice z Dunaja

Narodni svet je včeraj odobril zakon o obveznem delu. Po tem zakonu so zagotovljene delovne moči za obnovo Avstrije. Po izrednem proučevanju so ta zakon s potrebo večino sprejeli. Vsi moški med 16 in 55 letom ter ženske med 16 in 40 letom bodo morali opravljati to službo, ki bo trajala 6 mesecev in jo bo mogoče z odobritvijo vlade podvojiti.

Kdor se bo skušal izogniti zakonu, bo kaznovan s 5000 šilingov ali tremi meseci zapora ali pa z obojem, ali pa mu bo odvzeta živilska nakaznica za dobo 4 mesecev.

Z 18. februarjem je bil vspostavljen telefonski promet med Avstrijo in Švico. Pri pogovorih z inozemstvom se sme posluževati samo nemškega, angleškega, francoskega, ruskega in češkega oz. slovaškega jezika. Takse za pogovore se ravnaajo po oddaljenosti kraja. Vse tozadevne podrobnosti se lahko zve pri poštini uradih.

Madžarski ministrski predsednik gospod Ferenz Nagy, je naslovil na zveznega kanclerja gospoda inž. Figla sledečo brzojavko:

Ob prilike moje izvolitve za Madžarskega ministrskega predsednika, imam čast pozdraviti vas kot zveznega kanclerja sosedne Avstrije. Prosim vas za podporo pri mojem prizadevanju glede vspostavitve prijateljskih odnosov med obema donavskima državama.

Vojaška vlada v Avstriji — odr. 300

Premeščene osebe — potrdilo o bivanju (Wohnsitzbescheinigung)

Za ozemlje Štajerske in Koroške zasedeno po britanskih silah, je vojaška vlada izdala glede gibanja preseljenih oseb sledečo odredbo:

1. Člen 8 (a) (ii) odloka št. 5 je s tem razveljavljen.
2. Vsaka preseljena oseba, ki je izpolnila 9. leto in je v taborišču ali na zbirališču za preseljene osebe, se mora tekom 14 dni po pravomočnosti tega odloka izpolniti določbe zgoraj omenjenega odloka.
3. Preseljene osebe v zasedenem ozemlju ne smejo spremeniti svojega (stalnega ali začasnega) bivališča, brez dovoljenja vojaške vlade.
4. Preseljenim osebam v zasedenem ozemlju je prepovedano oddaljiti se brez dovoljenja vojaške vlade od svojega bivališča več kot 10 km.
5. Preseljene osebe v smislu te odredbe so vse civilne osebe, ki niso avstrijski državljani, in ki niso zaposlene niti v javni službi svoje države niti v službi kake mednarodne organizacije, ki jo je odobrila vojaška vlada, in ki so v Avstriji vsled vojne ter se brez pomoči ne morejo vrniti v svojo domovino.
6. Vsak prestop te odredbe bo kazno-

Predsednik avstrijske narodne skupščine gospod Kuntschak je sprejel 14. t. l. v prisotnosti predsednika zveznega sveta in zastopnikov strank, tajnika medparlamentarne zveze gospoda de Cleryja.

Na osnovi sedaj upostavljene zveze s predstavniki parlamentarnega življenja v Avstriji so ustanovili deželno organizacijo medparlamentarne zveze. Gospod de Clery je predal Avstriji povabilo predsednika medparlamentarne zveze, državnega ministra gospoda Deviarta za konferenco v Kopenhagenu dne 27. aprila tega leta.

Predsednik Kuntschak je povabilo sprejel in izjavil, da bodo Avstrijo pri konferenci v Kopenhagenu zastopali ravnatelj parlamenta dr. Pulter in dva člana.

V časnikarski konferenci je podal tajnik medparlamentarne zveze nekaj pojasnil o sestavu in ciljih te organizacije.

Medparlamentarna zveza, ki je bila ustanovljena v Parizu leta 1889, ima cilj, dati vzbodbudo članom vseh parlamentov, da skrbijo za utrditev in demokratično izvedbo svetovnega miru. Ta zveza ima sedež v Ženevi v Švici in je v njej včlanjenih že 30 držav. V medparlamentarnem svetu zastopata vsako državo dva odposlanca ne glede na njeno velikost. Po petletnem presledku je zveza ponovno pričela delovati dne 12. septembra 1945.

van, če bo sodišče ali vojaška vlada spoznala prekršitelja krivim.

7. Ta odredba stopi v veljavo z dnem prve objave.

Štajerska

Iz radijskega govora britanskega pooblaščenca za Štajersko, posnemamo, sledeče razveseljive podrobnosti glede obnove štajerske industrije.

Izkop premoaga se je dvignil od lanskega 30% stanja že na 84% predvojne stanja. Kovinska industrija je takorekoč iz nič dosegla 25% predvojne proizvodnje. Proizvodnja magnezita, ki je najpomembnejši izvozni produkt, se je pred kratkim zopet pričela. Izdelava obutve se je dvignila za 200%.

4	6	5
6	5	4
5	4	6

Rešitev uganke iz „Mladega Korotana“

Izmed mnogih rešitev, ki smo jih prejeli je bila pravilna le od Marije Gostenčnik.

Napravila se je na pot, sključena v pasu, glavo povešeno kakor starka, ki se je bila napotila k maši ob palici.

„Obljubil je, da pride, in ni prišel!“ Dolgega čakanja, veselega svidenja sladkost — vse izgubljeno za zmerom.

„Kaj si napravil, Mate, ti moj dragi, neprijazni?“ Resnično se je bil morda pripeljal, na lahkem vozu, v veseli družbi. Oziral se je spotoma na hrib in se je smejal; videl jo je morda celo, ko je stala na hribu, roko nad očmi; njena bela ruta na prsih je sijala iz teme in morda je zamahnil roko v pozdrav. Toda počasi je stopala in trudno, ni se ji več mudilo.

„Zakaj nisi prišel... tako kakor je želelo moje srce... kakor sem te videla tolikokrat, ko nisem zaspala od žalosti... In da bi se pripeljal s četverimi konji, v zlati kočiji — tako bi mi bilo, kakor da nisi prišel...“

Dospela je v vas in ko je šla mimo hiš, se ji je zdelo, da gledajo nanjo skozi okna in se smejejo nathoma. Slišala je celo polglasno hihitanje in pospešila je korake, da bi ušla neprijaznim, zloželjnim pogledom.

Odprla je duri na stžaj, oče se je okrenil in ko ji je pogledal v obraz, so se mu razširila lica, oči so se mu napol zatisnile in telo se je stresalo od tihega smeha. Hanca je šla s sklonjeno glavo preko sobe in se je skrila v svojo izbo. Stisnila je glavo med dlani in se je naslonila na zglavje, solz pa ni bilo v očih...

III.

Narahlo je potrkal na okno.

„Hanca! Kaj že spiš?“

Slavnost v Vatikanu

Po dolgih šestih letih žalosti bo oddržal od 18. do 22. t. m. papež Pij XII. prvi konzistoriji po svojem imenovanju Prvič po devetih letih se bodo zbrali najvišji dostojanstveniki katoliške cerkve pri Sveti stolici okoli namestnika Božjega na zemlji.

Novost v cerkveni zgodovini

Papež Pij XII. je uvedel v zgodovino katoliške cerkve novost, ko je izbral 18. t. m. v tajnem konzistoriju 32 novih kardinalov. Prvič bodo italjanski kardinali v manjšini.

Svečani konklave se je sestel ob 10 uri predpoldne v veliki konzistorijski dvorani. Papež je poučil kardinalo o svojem namenu da določi nove člane za Sveti kolegij in prečital spisek 32 predlaganih kardinalov. Stari kardinali so glasovali tako, da so stoji rekli tradicionalni „placet“.

Sprejem

Prvi je bil od novih kardinalov sprejel kolinski knezoškof Josef Prings. Predal je papežu album s fotografijami o bombnih poškodbah slavne kolinske stolnice. Dalje je Prings poročal, da ima od dva in pol milijona ljudi v njegovi škofiji stanovanje samo 500.000. — Papež je izjavil Pringsu, da mu leži Nemčija zelo pri srcu in da je kot dokaz tega imenoval tri Nemce za kardinale.

Izjava kardinala Spellmana

Kardinal Spellman, New-Yorški knezoškof, se je papežkemu odposlancu zahvalil za imenovanje in poslal ameriškim narodom resno opozorilo pred „biodnostjo materializma in pohlepnosti“. „Ako naj naša zemlja in svet dalje obstojata, se mora v mislih in dejanjih ljudi izvršiti temeljna sprememba.“

Nova ustava za papeško volitev

Kakor sporoča neki ameriški dopisnik, je Papež Pij XII. naznanil novo ustavo za papeško volitev, ki bo izmed ostalega vsebovala važno novost, da se splošni zbor kardinalov lahko oddrži tudi v drugem mestu in ne samo v Rimu.

MALE OGLASI

Kupim psa volčjaka, starega do pol leta. Ponudbe je poslati na naslov: Koch A., Svetna vas 61 (Weizelsdorf).

Posestvo, srednjeveliko, iščem v najem. Prevzamem tudi stare ljudi v oskrbo. Cenjene ponudbe poslati na: Brugger Franc. Obervellach b. Hermagor i. Gailtal.

Soizvedbe:

Kdor od onih, ki so se vrnili iz vojne, bi kaj vedel o mojem možu, stražmojstru **Gollob Alojzu**, vojnopoštna številka (F.P.N.) 28250, kateri je poslal zadnje sporočilo iz Samland-a, Vzhodna Prusija, naj to sporoči, prosim, na: R. Gollob, Stauf, p. Svetna vas Weizelsdorf) v Rožni dolini.

Komur je kaj znanega o **Piber Andreju**, rojenemu v Celovcu 1905. leta, (ob koncu zadnje vojne je bil v Radovljici na Gorenjskem), naj to sporoči, na naslov: Piber Agnes, Borovlje (Ferland).

Roman:

KRIŽ NA GORI

Ljubzenska zgodba

IVAN CANKAR

13.

„Kakor da bi se odtrgal voz od hriba... Zdaj je zavil za holm, prikaže se kmalu. Vidi se od tukaj, kakor da bi vozil počasi, pa vozi celo urno... Moja ušesa so boljše nego moje oči; zdi se mi, da slišim drdranje...“

Črn voz se je prikazal na cesti, vil se je zmerom globlje v dolino, skril se je za hrib. „To ni bil on, tam ni njegova pot!“ Zaklicala je in ves prestrašen je bil njen glas, oči so se omeglile.

„Zakaj bi se ne vozil, če je bila prilika? Tudi jaz bi se vozil... Dolga pot je, šest ur hodá, pa je bil vesel, če se je kam obesil. Stavim, da zavije voz v globel... Poglejva na ono stran, stopiva tja! Ne bo dolgo, pa se prikaže tam iz teme, samo da bi ga razločil!“

Stopila sta na drugo stran. Iz globeli se je dvigal hlad, mirna noč je bila že tamo doli in komaj sta razločevala cesto.

„Čemu čakate? Jaz mislim, da boste pač čakali, kakor čakam jaz, kadar sem trezen... na tisto življenje, ki ga nikoli ne bo... Nikoli, Hanca, to ni prijetno!... Pa sem bil že tako lepo zadremal, čisto dostojen človek sem že bil, kakor da sem bil rojen v globeli... Pa se mi zdrami nenadoma; malo preveč sem Vas bil pogledal, Hanca, pa je bilo vse pri kraju... Zdaj sem kakor večča, tja v en dan... ne vem, ne kam, ne kod... Lepo je, Hanca, da Vam pripovedujem te

stvari nocoj, ko me ne poslušate; sram bi me bilo, če bi razumeli, in jutri bi se Vam ognil... Poglejte, Hanca, ali se ni tam zgenilo?“

Pogledala je napeto in je strepetala.

„Ne, to ni oni!“

Globoko v kotu, čisto v temi, se je prikazal voz, izluščil se je iz noči in je vozil urno po beli poti, ki se je vila skozi globel.

„Ali mislite še čakati?“

„Sel!“ je odgovorila Hanca uporno in v glasu so bile solze.

Stal je pred njo s povešeno glavo.

„No, Bog z Vami!“

Stopil je na pot, ali kmalu se je okrenil in je postal.

„Če je obljublil, da pride, naj bi bil prišel, lump!“

Odhitel je v globel z velikimi koraki in se ni več ozrl.

Hanci je bilo mrzlo in težko v prsih, tudi glava ji je bila težka. Ko se je poslovil učitelj, se je zavedla velike, neprijazne noči, neizkonečne samote, ki je molčala vsenakoli, do neba. Vsa luč je bila ugasnila in ni še bilo zvezd, komaj, da je trepetala nizko nad obzorjem plaha bela lučka. Globel je spala, samo časih je pomežiknilo rdeče okno, polzaprt, zaspano oko.

„Ne pride!“ je izpregovorila Hanca naglas.